Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

№ 78 (20. 046) • 1988 йил 5 апрель, • сешанба • Баҳоси 3 тийин.

ИНЖЕНЕР ТАФАККУРИ

ШУ ИХТИСОСДАГИ МУТАХАССИСЛАРНИНГ ТУБ ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТ ШАРОИТИДАГИ ДОЛЗАРБ ВАЗИФАЛАРИ ҲАҚИДА

Ижтимоий ишлаб чиқаришда инженерлик тафаккури асқотмайдиган соҳанинг ўзи йўқ. Социал-иқтисодий тараққиётда нималарга эришган бўлсак, ҳаммасида инженерлик меҳнати, идроки, билимдонлиги, ташаббускорлигининг ўрни бор. Аслида ҳам инженер сўзи лотинчада ихтирочи, янгилик яратувчи маъноларини англатади.

Инженернинг билағонлиги, мураккаб масалаларни ҳал этишдаги тадбиркорлигига оид мисоллар оз эмас. Приборсозлик ва қишлоқ хўжалиги машинасозлиги корхоналарида маҳсулотларнинг янгиланиш улуши кейинги йилда 10 процентдан ошиб кетди. Чирчиқ трансформаторлари, «Средазэлектроаппарат» бирлашмасининг бошқариш шчитлари, Тошкент агрегат заводининг редукторлари, Тошкент қадоқлаш-ўраш ускуналари тажриба-конструкторлик бюросининг ўраш линиялари бугунги машинасозлигимиз, демакки, инженер тафаккурининг яхлит намуналари бўла олади. Бу ускуналар техникавий даражаси жиҳатидан Ватанимизда ва чет элларда ишлаб чиқарилаётган худди шундай маҳсулотлардан устун туради.

Пахта тозалаш саноати марказий илмий-тадқиқот институти билан «Сигнал» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси мутахассисларининг ижодий ҳамкорлиги новаторликка хос натижа берди. Улар яратган «АЦСХ-11» ахборот-ўлчов системаси транспортга ортилган пахта оғирлиги, сорти, намлигини дарҳол ҳисоб-китоб қилиб, аниқлаб бера олиши билан афзалдир. Республика ихтирочи ва рационализаторлари янги техникани жорий этишдан ўтган йилнинг ўзида 277 миллион сўм иқтисодий тежам олинишига ҳисса қўшдилар.

Совет ҳокимияти йилларида Ўзбекистонда инженер кадрларнинг катта отряди етишиб чиқди. Улар ҳозир халқ хўжалигининг турли соҳаларида техника тараққиёти йўлида жон куйдириб меҳнат қилмоқдалар. Инженер Турғун Холмуродов Тошкентдаги «Подъёмник» ишлаб чиқариш бирлашмасида маҳсулотларнинг Давлат қабули группаси раиси сифатида ташаббус кўрсатиб ишлаяпти. Унинг ўзига ва бошқаларга талабчанлик фазилати корхонага катта наф келтирмоқда. Янгича ишлашга ўтилган дастлабки вақтларда маҳсулотнинг қарийб тенг ярми давлат қабулидан ўтмаган бўлса, эндиликда корхона маҳсулотининг асосий қисми биринчи тақдим этишдаёқ мутахассисларга манзур бўляпти. Коллектив 1987 йил Бутуниттифоқ социалистик мусобақаси якунларига кўра ғолиб чиқиб, КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғи билан тақдирланди.

Қайта қуришнинг мураккаб шароитларида юзлаб инженерлар жасоратли меҳнат ибратини кўрсатмоқдалар. Ишлаб чиқаришни такомиллаштириш, иш жойларини аттестациядан ўтказиш, меҳнатни самарали ташкил этиш, унумдорликни, маҳсулот сифатини муттасил оширишни таъминлашдаги инженер иштироки социал-иқтисодий ривожланиш одимларини илдамлаштиришда ҳал қилувчи роль ўйнаяпти. Қатор корхоналар, бирлашмалар, тармоқларда тўла хўжалик ҳисобининг жорий этилиши инженерлар зиммасидаги масъулиятни янада ошириб юборди.

Ўз ишига пухта, бошқаларга ҳам талабчан инженерлар умумий юксалиш учун кураш жабҳаларида намуна кўрсатишяпти. Самарқанд уйсозлик комбинати бош инженери ўринбосари Ф. Пак, Бухоро пойабзал бирлашмаси бош инженери Т. Давронов, Чирчиқдаги «Электрохимпром» бирлашмаси цех бошлиғи Х. Бобошев каби мутахассислар инженерлик номини ҳамиша ардоқлаб илғор технологияни жорий этиш, қўл меҳнати талаб қилинадиган оғир ишларни механизмлар зиммасига юклашда фаоллик кўрсатаётирлар.

Партия XXVII съезди ва КПСС Марказий Комитетининг кейинги Пленумлари талаблари нуқтаи назаридан қараладиган бўлса, инженерлар фаолиятида камчилик ва нуқсонлар анчагина. Қатор корхона-бирлашмаларда, колхоз ва совхозларда инженерлар янги талаблар даражасида ишлаётганлари йўқ. Баъзи инженерлар маҳсулотларнинг сифатсизлигига, ускуналарнинг носозлигига, машина-ускуналарнинг бекор туриб қолишига ҳамон тоқат қилиб келмоқдалар. Техника хавфсизлиги — инженер масъулияти талаб қилинадиган муҳим иш. Шунга қарамай Қорақалпоғистон АССРдаги Тахиатош ГРЭСида нохуш аҳвол юз берди: янги ишга тушган турбогенератор икки ой ўтар-ўтмас тўхтаб қолди. Яхшиямки, авариянинг олди олинди. Бироқ энергетика агрегатларининг ишламаслиги оқибатида пахта тозалаш заводларининг ўзигина 3 миллион сўм зиён кўрди. Буғ қозонлари учун конденсат етишмай, генератор қуввати пасайиб кетишини инженерлар «вақти»да пайқашмади. Корхона директори А. Шапиев мутахассислар фаолияти устидан етарли назорат ўрнатмагани шундай ҳол юз беришига олиб келди.

Айрим тармоқларда инженерлар меҳнатидан нотўғри фойдаланишга йўл қўйилмоқда. Андижон областидаги Киров номли колхоз раиси А. Қодировнинг далолат беришича, биргина больт, гайка ёки бошқа «кичик» деталлар учун ҳам мутахассисларнинг район «Сельхозтехника»сига елиб-югуришига тўғри келмоқда. Инженерлардан шу тариқа фойдаланиш хўжалик ҳисобини жорий этиш, кадрлардан омилкорлик билан фойдаланиш йўлидаги ғовдир.

Маҳаллий партия, совет, касаба союз ташкилотлари инженерлик ишлари самарадорлигини оширишда талабчанликни кучайтиришлари керак. Сир эмаски, баъзи коллективларда, масалан, «Главмашхлопководство» бирлашмасида ташвишли аҳвол юзага келди. Бу ерда мукаммал пахта териш машиналари яратиш соҳасида кўп йиллар мобайнида техникавий жиҳатдан стратегик сиёсатсиз иш тутилди. Фан-техника тараққиётига кўмаклашувчи республика кенгаши тавсияси билан бир йилча аввал тузилган пахта териш техникаси яратиш бўйича илмий-техника маркази ҳам ҳозиргача тайинли иш қилгани йўқ.

Ечимини кутаётган бошқа муаммолар ҳам анчагина. Меҳнатни оқилона ташкил этиш талаб қилинмоқда. Тўла хўжалик ҳисобини жорий этишдаги ўткир масалалар, иш участкаларида ҳақ тўлашни одилона тартибга солиш, нормативларни кўриб чиқиш каби инженер аралашувини ва хулосасини кутиб ётган муаммолар кўп.

Корхоналарда меҳнат характерини ўзгартириш учун ротор ва ротор конвейер линиялари, робот техникаси комплекслари, чаққон мослашувчи автоматлашган участкалар ва бошқа замонавий воситаларни жорий этиш инженерлардан катта ижодий сафарбарлик, амалиётчилар билан мустаҳкам ҳамкорликни талаб қилади.

Маҳсулот сифатини оширишда инженер бутун қобилиятини ишга солиши заруратини ҳам таъкидлаб ўтиш керак. Маҳсулотларимиз жаҳон стандартлари билан рақобат қила оладиган бўлсин. Техникавий жиҳатдан мукаммал технологияни яратиш ва жорий этишда ташаббус кўрсатиб ишлаш йўлини қатъият билан ўтказайлик.

Реконструкциялаш инженерлардан катта масъулият талаб этади. Уларнинг иштироки, тадбиркорлиги, ташаббуси билан камроқ сарф-харажатлар қилиш, кўпроқ натижаларга эришиш мумкинлигини эътибордан четда қолдириш мумкин эмас.

Шу билан бирга корхоналарнинг раҳбарлари, хўжаликларнинг ишбошилари, юқори органлар инженерлар обрўсини ошириб бориш ҳақида амалий ғамхўрлик кўрсатишлари зарур. Ҳамон инженер кадрлардан мутахассис сифатида эмас, балки оддий кишилар сифатида, ҳатто дастёрлар сифатида фойдаланиш ҳолларига барҳам берилмаган. Бунинг устига уларнинг меҳнатига ҳақ тўлашда ҳам оқилона иш тутиш етишмаяпти.

Биргина ҳолатга эътиборни жалб этиш зарурати бор. Мутахассислардан, жумладан, инженерлар ўз меҳнат самараларидан тўла баҳраманд бўлишини рағбатлантиришга эътиборсиз қараш ҳоллари бот-бот учрамоқда. Бригада усулида ишлашга ўтган коллективларда бу аҳвол яққол сезилиб қолмоқда. Мастер, смена бошлиғи вазифаларида ишлаётган мутахассислар кўпчиликни ташкил этади. Улар бошқа раҳбарларга қараганда қуйи ишлаб чиқариш бўғинлари аъзолари билан яқин алоқада бўладилар. Коллективларнинг аҳвол-руҳиятини мастерлар, цех бошлиқлари бошқа мутахассисга нисбатан кўпроқ билишади. Бундай бўғинларда раҳбарлик қилаётган мутахассислар масъулияти бошқа участкалардагига қараганда жуда катта.

Бунинг устига социалистик мусобақа якунларида инженер сингари мутахассисларнинг меҳнатдаги улушига етарли баҳо берилмаётир. Мукофотлаш системасидаги бундай тартибларга ўйлашиброқ қараш ҳаёт тақозоси бўлиб қолди. Корхоналарнинг, хўжаликларнинг раҳбарлари, касаба союз органлари инженер кадрларнинг турмуш шароитлари, уй-жой аҳволи билан мунтазам шуғулланиб боришлари лозим.

Техникавий сиёсатнинг бутун жилови инженер кадрлар ихтиёрида экани яхши. Лекин улар сафини ёш кадрлар билан тўлдиришда мураккаб жиҳатлар ҳам учраб турибдики, бундай ҳол кадрларнинг ишлаб чиқаришга кўрсатадиган таъсирини бир маромда яхшилаб боришга тўсқинлик қилмоқда. Институтни тамомлаб чиқаётган ёш инженерлар ишлаб чиқаришнинг паст-баландини биладиган ғамхўр мураббийлар қўлига тушиб қолсалар-ку хўп-хўп, бўлмаса улар бир неча йиллар мобайнида «ўз йўл»ларини тополмай ишга келиб-кетаверадилар.

Бунақа аҳвол ишлаб чиқаришга фойда эмас, зарар келтиради. Бунинг камида икки сабаби бор: биринчиси, бўлажак инженерлар студентлигида бўш назарий билим ва кам амалий малака ҳосил қилганлигидир. Иккинчиси эса, ёш мутахассислар у ёки бу коллективга келган кунидан биноан ишлаб чиқариш тартибларига дарҳол кўникиб олишга зўр бериб уринмаётганлигида. Фарғона политехника институти йил сайин минглаб мутахассислар тайёрлаб бермоқда. Уларнинг кўпчилиги область корхона ва ташкилотларига ишга юборилмоқда. Амалиётнинг кўрсатишича, уларнинг аксарияти ўз қобилиятларини амалда тўла намоён қилолмаётирлар. Республика инженерлик ўқув юртларининг бошқа даргоҳларидан ҳам шундай «мутахассислар» учирма қилинаётгани мулоҳаза қилиб кўрилиши лозим.

Очиғини айтиш керак: инженерда ҳам инженер бор. Инженер бор — ижодкор, ташкилотчи, тадбиркор. Ўртача инженерлар ҳам борки, бундайларнинг ишлаб чиқаришдаги ўрни ва таъсири унчалик сезилмаяпти. Бу ҳол инженерларнинг активлигини ошириш, уларнинг ташкилотчилик фаолиятини янада кучайтиришни тақозо этади.

Ҳозирги вақтда инженер — фан-техника тараққиётининг байроқдори, ҳал қилувчи марказий фигура. Шу ихтисосдаги кадрларнинг бутун истеъдоди, ташкилотчилик ва ташаббускорлик қобилияти экономикада олға томон силжиш, социал-иқтисодий тараққиётда туб ўзгаришларни вужудга келтиришга сафарбар этилиши зарур. Беш йиллигимиз топшириқлари муваффақиятли бажарилиши тўла маънода инженерлар фаолиятининг активлигига боғлиқ. Бутуниттифоқ XIX партия конференциясини ишлаб чиқаришда катта зафарлар билан кутиб олишнинг тақдири ҳам инженер кадрларнинг талабчанлиги, ташкилотчилиги ва улар меҳнатининг пировард натижаларига боғлиқдир.

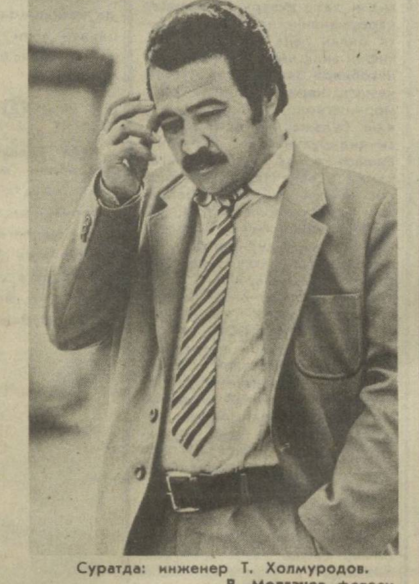

Суратда: инженер Т. Холмуродов.
В. Молгачев фотоси.

БУТУНИТТИФОҚ XIX ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯСИ ШАРАФИГА

Янги завод

Шуманай районидаги пахтакор хўжаликлар ўзларининг маҳсулотини қайта ишловчи заводига эга бўлдилар. Бу ерда дастлабки туркум тола ишлаб чиқарилди. Янги завод республикамиз пахта тозалаш корхоналарининг бир юз йигирма биринчисидир.

Завод цехларига ўрнатилган замонавий ускуналар йилига 30 минг тоннадан ортиқ хом ашёни қайта ишлай олади. Бу Қорақалпоғистондаги бошқа корхоналарнинг ишини енгиллаштиради. Ҳозирнинг ўзидаёқ Шуманайга хом ашё келтирилмоқда. «Узагропромстрой» бирлашмаси бинокорлари ишлаб чиқариш корпуслари билан бирга уй-жой посёлкасини бунёд этмоқдалар.

(ЎзТАГ).

Қўзилатиш қизғин

● Энгельс номли совхоз — Паркент районидаги йирик чорвачилик хўжаликларидан бири. Совхоз чорвадорлари республика агросаноат комплекси ходимлари қурултойида қабул қилинган Мурожаатномани якдиллик билан қўллаб-қувватлаб, белгиланган план-топшириқларни бажариш, эришилган муваффақиятларни янада мустаҳкамлаш пайида бўлмоқдалар. Яқинда чорвадорларнинг совлиқлардан қўзи олиш планларини адо этганликлари фикримиз далилидир.

Жами 1926 та соғлом қўзи олинди, бу кўзда тутилганидан 36 та кўп, демакдир. Қўлга киритилган бу ютуққа Риза Муждабоев, Аҳмадхон Одилхонов, Имом Ҳожимуродов сингари тажрибали чўпонлар баракали ҳисса қўшдилар.

Хўжалик чорвадорлари социалистик мажбурият ҳисобига насл олишни давом эттирмоқдалар. Айни пайтда жун қирқиш мавсумига ҳам пухта тайёргарлик кўрилмоқда.

А. МАННОПОВ.

«Қизил шанбалик» тўлқинида

Қизғин ҳозирлик

● ХОРАЗМ

Хонқа районидаги «Октябрь 40 йиллиги» колхози деҳқонлари Коммунистик шанбалик кунида юз гектардан ортиқроқ ерни чигит экишга тайёрлаб қўйдилар. Озуқа тайёрловчи бригада эса эндигина униб чиққан маккажўхори кўчатларини парваришлайди. Чорвадорлар ҳам меҳнат байрамига тайёргарлик кўришмоқда. Улар барча ферма биноларини ремонт қилишни, 1988 йил шанбалигидан эсдалик сифатида атроф территорияда боғ яратишни мўлжаллаб қўйдилар.

● ТОШКЕНТ

Калинин районидаги «Партия XXI съезди» совхози меҳнатчилари 16 апрелда карам, помидор, бақлажон, болгар қалампири кўчатларини ёппасига эка бошлайдилар. Совхознинг олмазори ҳам янгиланади. Бу боғни қайта тиклаш планига кўра шанбалик кунида юзлаб ёш дарахт кўчатлари ўтказилади. Хўжалик ходимлари беш йиллик фондига 5 минг сўмдан ортиқроқ пул ўтказадилар.

Режалар аниқ

Ўрта Осиё ирригация илмий-тадқиқот институти илмий ишлаб чиқариш бирлашмасининг Тошкентдаги экспериментал ишлаб чиқариш корхонаси меҳнатчилари камбар зовурга дренаж ётқизувчи ДУ-301 машинасини муддатидан илгари — Бутуниттифоқ коммунистик шанбалиги кунида йиғиб бериш мажбуриятини олдилар. Бундан ташқари корхона цехларида ўнлаб суғориш комплектлари, бир неча километр бурама дренаж қувурлари, халқ истеъмоли моллари тайёрланади. 20 минг сўмлик товар маҳсулоти ишлаб чиқариш мўлжалланган.

Маблағлар болалар фондига

● НУКУС

Шаҳардаги Гоголь номли ҳамда Бердаҳ номли мактабларнинг ўқувчилари Коммунистик шанбалик куни ишлаб топган маблағларини В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ Болалар фондига ўтказишга қарор қилишди. Биринчи мактаблараро ўқув ишлаб-чиқариш комбинатида практика ўтаётган болалар 16 апрелда 200 сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш мажбуриятини олдилар. Мактаб ўқувчилари тузилган шартномага биноан ҳар йили консерва заводига 5—6 минг сўмлик турли яшиклар етказиб бермоқда. «Қизил шанбалик» кунида истеъмолчиларга консервалар учун 150 та яшик тайёрлаб берилади. Болалар ўзларига берилган иккинчи буюртмани ҳам бажарадилар. Улар Қорақалпоғистон АССР Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш министрлигининг «Стройреммебельбит» бошқармаси учун юзта почта яшиги тайёрлаб берадилар. Информатика хоналарида ўнта ДВК-1 аппаратларини созлаш ҳамда кондиционерлар ўрнатиш режалаштирилмоқда.

Боғлар гулга киради

● АНДИЖОН

Дашт ерларни ўқув далаларига айлантирамиз — Андижон пахтачилик институтининг иккинчи курс студентлари шундай ташаббус билан чиқдилар. 16 апрель куни бу ерда мевали дарахт кўчатлари ўтказилади, кўп йиллик ўт уруғлари сепилади, студентлар боғлар ва узумзорларни томчилатиб ҳамда сунъий ёмғир ёғдириб суғориш соҳасидаги билимларини амалда мустаҳкамлаш учун суғорма қурилмаларни, бошқа зарур ускуналарни ўрнатадилар. Институт қошида очилган санаторий-профилакторий ходимлари шанбаликда зарбдорларча ишлашади.

Ўз ҳиссаларини қўшадилар

● БУХОРО

13-ўрта мактаб юқори синф ўқувчилари Бутуниттифоқ меҳнат байрамини 5-ёғочни қайта ишлаш заводи цехларида ўтказишади. Улар ишчилар ва мастерлар билан бирга дераза ромлари ва эшиклар тайёрлайдилар, бошқа ишларни бажарадилар. Ўқувчилар корхона коллективи мажбуриятига ўз ҳиссаларини қўшиб, шу куни 12 минг сўмликдан ортиқ маҳсулот ишлаб чиқариш ниятидалар.

Беш йиллик ҳисобига

● СУРХОНДАРЁ

«Сурхансовхозводстрой» бирлашмаси ишчилари шанбалик кунида республикамиз жанубидаги энг катта «Учқун» суғориш каналидаги ишларни давом эттирадилар. Канал ўзанига нормадагидан анча кўп, 300 кубометрга яқин бетон ётқизиш мўлжалланди. Шу куни «Шоликор» ва «Учқун» шоличилик совхозларида янги ерлар ўзлаштирилади, Шеробод чўлида икки қаватли уй ҳамда янги мактаб қурилиши давом эттирилади.

Бирлашмада ташкил этилган шанбалик штабидан олинаётган маълумотларга қараганда, меҳнат байрамида 1270 киши қатнашади. Беш йиллик фондига 15 минг сўмдан кўпроқ пул ўтказилади.

(ЎзТАГ).

• Планлаштиришни қайта қуриш талаблари даражасига кўтарайлик!

Ҳозир республикамизда иқтисодий ва социал ривожланишнинг 1989 йил плани лойиҳаси ишлаб чиқилмоқда. Амалиётда биринчи марта пастдан туриб, меҳнат коллективларида планлаштириш кенг ҳисобга олинаётир. Келгуси йил режалари шундай тузилиши кераки, улар беш йиллик топшириқларнинг сўзсиз бажарилишини таъминласин.

Министрликлар, идоралар, бирлашмалар ва Иттифоқ министрликларига бўйсунадиган корхоналар олдига икки ҳафта ичида 1989 йилда социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш тадбирларини белгилаб чиқиш вазифаси қўйилган. Бунда ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланишни яхшилаш, меҳнат унумдорлигини ўстириш, ишда сменаликни ва маҳсулот сифатини ошириш, хом ашё, моддий ва молия ресурсларидан оқилона фойдаланиш чораларига асосий эътиборни қаратиш талаб этилади. Шу боис халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари ўз территорияларида жойлашган корхоналар, бирлашмалар, ташкилотлар ва хўжаликлар билан (улар қайси идорага бўйсунишидан қатъи назар) биргаликда бу иш билан дарҳол шуғулланишлари керак.

Редакция ҳам ўз ўқувчиларидан планлаштиришни такомиллаштиришга оид мактублар, таклифлар, мулоҳазалар олмоқда. Ўйлаймизки, уларни планлаштирувчи органлар ўз ишида ҳисобга олсалар фойдадан ҳоли бўлмайди.

Қуйида ана шу мактублардан айримларини эътиборингизга ҳавола этамиз.

ТЎҒРИ ВА ПРИНЦИПИАЛ ТАЛАБ

Кўпдан бери пахта тозалаш корхоналарида тўпланиб қолган муаммолар, чунончи, хом ашёни қабул қилиш, баҳолаш, ишлов бериш, ишлаб чиқаришни бошқариш ва иқтисодий масалалар хусусида фикрларимни баён қилишни ўйлаб юрар эдим.

Айниқса планлаштириш масаласида муқобил тартиб ўрнатилмаганлиги хом ашё етиштирувчиларни ҳам, уни қайта ишловчиларни ҳам қийнаб келаётгани рост. Бизнинг заводда ҳамон ўзини оқламаётган кўрсатмалар асосида иш олиб борилмоқда. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюроси республика халқ хўжалигини бошқариш бўғинлари ва планлаштирувчи органлар олдига қўяётган талаблар жуда тўғри ва принципиалдир.

Пахта тозалаш заводларида энг муҳим муаммолардан бири — тўртинчи сорт пахта муаммоси. Маълумки, етмишинчи йиллар охири ва саксонинчи йиллар бошида ялпи маҳсулот ортидан қувиш оқибатида қўшиб ёзиш билан бирга тўртинчи сорт пахта миқдори ҳам ортиб борди. Ҳозир қўшиб ёзиш назаримда тугатилди. Лекин тўртинчи сорт миқдори кўпайди.

Хўжаликлар йил мобайнида ҳар бир тонна пахтага 350—400 сўмдан сарфлашади. Бироқ заводда тўртинчи сорт пахтанинг баҳоси 210 сўм. Одатда паст сортли пахтани қуритиш ва тозалаш харажатларининг асосий қисми уни етиштирган хўжаликдан ундириб олинади. Хулласи калом, тўртинчи сорт пахта хўжаликлар учун ҳам, пахта заводи учун ҳам кони зарар. Чунки заводда бу сорт пахтага ишлов беришда машина-механизмлар кўпроқ ишдан чиқади. Нега энди тўртинчи сорт пахта албатта териб олиниб, қабул пунктига элтиб берилиши шарт? Ундан на хўжалик, на завод манфаат кўрмас экан, умуман шу сорт пахтани териб олиш шартми?

Пахта тозалаш заводларида ечилмаётган муаммолардан яна бири планлаштириш билан боғлиқ. Масалан, мен ишлайдиган завод қуввати бир ойда 1720 тонна тола ишлаб чиқаришга мўжалланган. 1987 йил IV кварталга 6600 тонна ёки ҳар ойга ўрта ҳисобда 2200 тоннадан тола олиш плани берилганди. Табиийки, квартал плани бажарилмади. 1988 йил 1 кварталда эса 3000 тонна тола олиш плани берилди. Ахир заводнинг қуввати 1720 тоннага мўлжалланган бўлса, нимага энди IV кварталда ойига 2200 тоннадан ва I кварталда 1000 тоннадан тола олиш плани берилади?

Бундан ҳам қизиғи шундаки, заводдаги пахта хом ашёси март ойи охирида тугайди. Иккинчи квартал учун бир килограмм ҳам пахта қолмайди. Аммо, иккинчи квартал учун 4000 тонна тола олиш плани ва шунга яраша реализация ҳамда ялпи маҳсулот плани берилган. Бу пухта ўйламай, оқим йўналишида идрокни ишга солмай планлаштиришга мисол эмасми?!

Биз шу масала хусусида область агросаноат комитетига мурожаат қилдик. Областдагилар Тошкентга, у ердагилар эса... Москвага мурожаат қилишди. Мана, планлаштиришдаги бюрократизмнинг яна бир кўриниши! Эндиликда биз заводнинг 1988 йил иккинчи квартал плани ва умуман йиллик планнинг ҳал қилинишини кутиб ўтирибмиз.

Оддийгина бир заводнинг плани шу тариқа ҳал қилинса, турли поғоналардаги планлаштирувчи органлар ва ўзимизнинг қадрдон агросаноат ходимлари нима иш билан шуғулланишади, бошқача айтганда уларга нима учун маош тўланади?

Мен планлаштириш органларимиз ишини қайта қуриш соҳасида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бошлаган қатъий йўлни маъқуллайман.

И. ҲАСАНОВ,
Норин пахта тозалаш заводининг экономисти.

МУҲИМ ИШГА — ИЛМИЙ АСОС

Планлаштиришни такомиллаштириш ва бошқарувнинг янги схемасини амалга ошириш қайта қуришдаги бир-бирига боғлиқ муҳим вазифалардир. Республикада эришилган даража ва мавжуд ҳолат бу муаммоларни ҳал қилишга янгича ёндашувни талаб қилади.

Менинг назаримда 1989 йилга тузилаётган план лойиҳаси, матбуотдан маълум бўлишича, республикамиз олдида турган вазифалар даражасида ва ривожланишимиздаги энг муҳим муаммоларнинг ҳал қилинишини таъминлай оладиган даражада эмас.

Энг етакчи масала — социал-иқтисодий соҳадаги қолоқликдан чиқиш ва халқ хўжалигининг тез суръатлар билан ўсишини таъминлашдан иборатдир. Бунинг учун планлаштиришда эришилган даражага нисбатан эмас, балки фан-техника тараққиёти ютуқлари, самарали хўжалик ечимларини излаш, меҳнаткашлар ташаббуси, кадрларнинг юксак малакаси сингари омилларга асосланган ҳолда мавжуд моддий ва шахсий имкониятлардан тўлароқ фойдаланиш асосида ёндашув зарур.

Маълумки, экономиканинг юксак ривожланишисиз социал соҳада катта муваффақиятларга эришиб бўлмайди. Шу билан бирга, ҳозирги давр шароитида социал тараққиётсиз, социал фаровонликнинг комплекс ўсишини таъминламасдан туриб, ижтимоий ишлаб чиқаришнинг тез ва самарали ўсишига эришиш мумкин эмас. План лойиҳасида бу талабга тўла риоя қилинган деб бўлмайди. Интенсив тараққиётни таъминлашда планнинг роли, албатта, кўтарилиши керак.

Шу билан бирга, план лойиҳасида корхона коллективларининг қуйи ташкилот, муассасаларнинг халқ хўжалиги ривожининг суръатларини кескин тезлаштиришдаги имкониятлари, айниқса, ташаббусни ошириш йўлларини тўла эътиборга олинган деб бўлмайди.

Халқ фаровонлиги ўсишини таъминловчи зарур ривожланиш суръатига эришиш учун аввало бошқарувнинг янги системасини жорий этиш долзарб ва кечиктириб бўлмайдиган вазифадир. Планлаштириш, янги бошқариш системаси албатта республика хусусиятларини, жорий вазифа ва перспектив йўналишларни ўзида акс эттирмоғи зарур.

Шу муносабат билан, айтиш лозимки, республика халқ хўжалигини бошқариш схемаси лойиҳаси асосий қоидаларида бошқаришда йириклаштириш, ихчамлаштириш, халқ хўжалигига раҳбарликдаги оперативликни ошириш, бошқарувдаги тежамкорлик ва бундаги харажатларни камайтириш кабиларга қаратилган талаблар ҳам планлаштиришга албатта самарали таъсир ўтказади. Булар албатта жуда муҳимдир. Айтайлик, ўзгача демократик ҳолат, иш кучи ортиқлиги ва айни вақтда айрим соҳа ва тармоқлардаги унинг етишмаслиги, ишловчи оила нагрузкасининг катталиги, моддий ресурслар, аҳоли жон бошига моддий ва социал таъминот даражаси Иттифоқда деярли энг паст ўринда эканлиги, меҳнат унумдорлигининг пастлиги, ишлаб чиқаришдаги смена коэффициенти ва фондлар самарадорлигининг жуда паст эканлиги албатта, бу схемага янгича принципларнинг киритилишини ва планлаштиришда катта эътибор беришни тақозо этади.

Бошқарув аппаратларини қисқартириш катта аҳамиятга эга. Албатта, бу соҳада ортиқча кишиларнинг банд бўлиши ва бюрократия авж олишининг олдини олиш даври келди. Шу билан бирга керакли жойларда қўшимча штатлар қўллаш имкониятини туғдириш ҳозирги вақтда зарурий талабдир. Бу ерда мақсад фақат қисқартириш бўлмай, аввало ишловчилардан керакли жойда фойдаланиш, самарадорликни ошириш учун керакли штатлардан ўз вақтида фойдалана билиш талаб қилинади. Масалан, тармоқлар, ишлаб чиқариш бирлашмалари учун меҳнатни илмий ташкил этиш, материаллардан чиқитсиз, тўла фойдаланиш, барча корхоналарда истеъмол буюмлари ишлаб чиқаришни уюштириш, экологияни сақлаш ва табиатни бузмаслик каби муаммоларни ҳал қилиш билан боғлиқ лаборатория, группа ёки ташкилот тузиш учун эркинлик туғдириш зарур.

Ўйлашимизча, жамиятимизда амалга оширилаётган ҳар томонлама қайта қуриш жуда катта талабчанликка асосланган бўлиб, бу янгича планлаштириш ва қаттиқ контрол системасининг жорий этилишини талаб қилади. Шунга кўра бу соҳада ҳам марказлашувни кучайтирган ҳолда тармоқлардаги махсус контрол органларини қисқартириш, уларни ихчамлаштириш ва бу ишга меҳнаткашларни кенг жалб этиш мақсадга мувофиқдир.

М. РАСУЛОВ,
профессор.

Дўстлик масофа билмайди

Ўзбекистоннинг Наманган области билан Россия федерациясининг Киров области ўртасида ўрнатилган радиомулоқот улар орасидаги алоқаларни кенгайтиришга ва ҳамкорликни мустаҳкамлашга ёрдам берди.

Икки область меҳнат коллективларининг намояндалари бўлиб ўтган суҳбат вақтида қайта қуриш давомида пайдо бўлаётган иқтисодий ва социал масалаларни ҳал этиш тажрибаси билан ўртоқлашдилар, ҳамдўстлик ҳақида шартнома туздилар. Ҳозир наманганлик юзлаб оилалар Ноқоратупроқ зона қиёфасини ўзгартиришда Киров области меҳнаткашларига фаол ёрдам бермоқдалар, кўплаб йигит ва қизлар Кировдаги ўқув юртларида таълим олмоқдалар.

Наманганда Киров области вакилларини доимо азиз меҳмон сифатида кутиб оладилар. Доимий алоқалар давомида маданият соҳасида эришилган ютуқлар баҳам кўрилмоқда, қишлоқ турмуши масалалари ҳал этилмоқда. Шу туфайли икки область меҳнаткашлари ўртасидаги дўстлик янги мазмун билан бойиб, янада мустаҳкамланиб бормоқда.

(ЎзТАГ).

Ўзбекистон ССР Олий Совети депутатлари диққатига

Ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг саккизинчи сессияси шу йил 7 апрель эрталаб соат 10 да Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Мажлислар залида очилади.

Саккизинчи сессияга келувчи Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутатлари Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми биносида 6 апрель куни эрталаб соат 10 дан кечқурун соат 19 га қадар рўйхатдан ўтадилар.

• Партия турмуши: идеология ва ҳаёт

РАСМИЯТЧИЛИК

Янгиариқ районида чорвадорларнинг иқтисодий ўқувига икки хил муносабат ҳақида

Янгиариқ районидаги «Коммунизм» колхози номи кейинги йиллада тез-тез тилга олинадиган бўлиб қолди. Хўжалик чорвадорларининг ибратли иши агросаноат комплекси ходимларининг яқинда бўлиб ўтган республика қурултойида ҳам тилга олинди. Дарҳақиқат, кейинги йилларда колхозда жамоат чорвачилиги тез суръатлар билан ривожланиб, маҳсулот етиштириш ҳам, тармоқ рентабеллиги ҳам сезиларли даражада ошди. 1986 йилда ана шу соҳадан 7 минг сўм иқтисодий зарар кўрилган эди. Ўтган йили эса нақд 67 минг сўм соф фойда олинди.

— Булар чорвадорларнинг иқтисодий ўқувларда олган билимларидан амалий ишда фойдаланаётганликлари, хўжалик ҳисобида, пудрат асосида ишлай бошлаганликлари самарасидир. — дейди колхоз партия комитетининг секретари Шавкат Абдуллаев. — Кейинги икки йил мобайнида иқтисодий ўқувларга барча молбоқар, сут соғувчиларни, озуқа етиштириш бригадаси деҳқонларини жалб этдик. Шеробод участкасидаги марказий сут-товар фермасида бундай ўқувлар учун кенг хона жиҳозланди. Бу ерга барча зарур адабиётларни тўпладик, беш йиллик марралари, хўжалик экономикасини акс эттирувчи диаграммалар тайёрланди. Ўн беш коммунистни бирлаштирган цех партия ташкилотининг, унинг секретари Зариф Каримовнинг иқтисодий ўқувларнинг таъсирчанлигини кучайтиришга қарата масъулияти оширилди.

...Пропагандист — чорвачилик бухгалтери Ниёзмат Шихов навбатдаги машғулотни бошлади.

— Бугун ишлаб чиқаришни интенсивлаштиришда меҳнат коллективининг роли мавзуини ўрганамиз. — деди пропагандист. — Ҳар бир коллектив давр талабига монанд, энг янги технологияга таяниб, фойда-зарарни аниқ ҳисоб-китоб қилиб ишлаши лозим. Бизда ҳам шундай коллективлар бор. Мана, олий маълумотли агроном Насриддин Носиров бошлиқ озуқа етиштириш бригадаси коллективини олайлик. Ўтган йили бригадага уюшган йигирма киши 120 гектар майдонда беда, 140 гектар ерда маккажўхори, 29 гектар ерда лавлаги етиштирди. Ҳар гектар майдондан 200 центнердан беда пичани, 700 центнердан макка пояси, 400 центнердан лавлаги олинди. Бу чиндан ҳам юқори ҳосилдир. Озуқа мўл, арзон етиштирилгани туфайли ҳар бир центнер сут, гўшт таннархи планда белгиланганидан 3-5 сўм арзонга тушди... Энди ана шу бригаданинг ўтган йилги иши суратга олинган қисқа метражли фильмни кўрсатамиз...

Район партия комитети бюросининг аъзоси, ветеринария техниги Чамангул Қуриёзова Аваз Ўтар номли колхоз чорвачилик фермасида иқтисодий ўқувга пропагандистлик қилади. Бу ерда ўқувларга 30 киши жалб этилган, уларнинг аксарият қисми комсомоллардир.

— Машғулотларда кўпинча маҳаллий факторларга, ўз фермамиз, қўшни колхозлар чорвадорлари иш натижаларига, илғорлар тажрибаларига кўпроқ эътибор бераман, — дейди Қуриёзова. — Эндиликда баландпарвоз гаплар, осмоний рақамлардан наф йўқ. Яқинда ўтган машғулотлардан бирида икки ойлик иш натижаларини таҳлил этдик. Шу даврда колхоз биринчи квартал гўшт топшириш планини 140 процент, сутни 95 процент қилиб бажарди. Ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 7,9 тонна гўшт, 21 тонна сутни кўп топширди. Ўқиш жараёнида ишда йўл қўйилган айрим камчиликлар, чунончи аҳолидан пландаги 19 тонна ўрнига бир килограмм ҳам сут қабул қилиб олинмагани, айрим сут соғувчиларнинг иш натижалари пастлиги, молхоналарни тозалашда техника воситаларидан қониқарсиз фойдаланилаётгани тилга олинди.

— Қайта қуриш талабидан келиб чиқиб чорвадорларга сиёсий ва иқтисодий таълим беришга эътиборни кучайтиряпмиз, — дейди Янгиариқ район партия комитетининг секретари Аноржон Вафоева. — Улар билимларни чуқурлаштириш мактабигина эмас, тарбия мактаби, психологик қайта қуриш мактаби ҳам бўлиб қолди. Пропагандистлар тингловчиларда ижодий активлик ва масъулиятни оширишга, эришилган ютуқлар билан кифояланиб қолмаслик туйғусини ривожлантиришга ҳаракат этяптилар. Ўқувларнинг самараси амалий ишларда ўз аксини топмоқда.

Секретарнинг гапларида жон бор, албатта. Район чорвачилигида муайян ижобий силжишлар бор. 1-квартал гўшт топшириш плани 130 процент, сут қарийб 110 процент қилиб уддаланди. Лекин бундан иқтисодий ўқувлар ҳамма жойда дуруст ўтяпти, чорвачиликда ҳеч қандай камчиликлар, муаммолар қолмади, деган маъно чиқмайди. Афсуски, суҳбат жараёнида А. Вафоева бундай камчиликлар ҳақида ҳеч нарса демади, нуқул фермалардаги ижобий ишлар тўғрисида тўлқинланиб гапирди.

Ҳолбуки, райондаги айрим хўжаликларнинг чорвачилик фермаларида жиддий қолоқлик, давр руҳига монанд ишламаслик, фойда-зарарнинг фарқига бормаслик ҳоллари ҳукм сурмоқда. Чорвадорларга иқтисодий билим бериш, замонавий технологияларни ўргатиш ўз ҳолига ташлаб қўйилибди.

Ленин номли колхоз чорвачилиги йилдан-йилга орқага кетяпти, молларнинг маҳсулдорлиги камаймоқда. Ўтган йили бу хўжаликда ҳар бош сигирдан аранг 1521 килограммдан (область бўйича эса 2058 килограмм) сут соғиб олинди, сигирлар 25 бошга камайди. Фақат гўшт ишлаб чиқаришнинг ўзидан 47 минг сўм зарар кўрилди. Бир килограмм гўшт етиштиришга 12 ўрнига 23 килограмм озуқа бирлиги сарфланди.

Нега шундай бўлди? Бунинг айбдорлари кимлар? Тармоқни ривожлантириш, рентабеллигини ошириш учун нима қилмоқ керак? Чорвачилик фермасидаги иқтисодий ўқувларда ана шу мавзуларни ўрганмоқ, хато ва камчиликлар хусусида очиқ-ошкора гапирмоқ керак эди.

— Гапиряпмиз, кўп гапиряпмиз, — деди пропагандист, бош экономист Фарҳод Собиров. Мана журналга қаранг, ҳамма машғулотларни ўтяпмиз.

— Жуда тўғри, — деб уни қўллаб-қувватлайди колхоз партия комитети секретари вазифасини бажарувчи Отажон Дурдиев. — Машғулот мунтазам ўтиб турибди.

— Фермадаги иқтисодий ўқувда қайси курсни ўтяпсизлар, — сўраймиз О. Дурдиевдан.

— Ҳамма нарсани, — дейди ҳеч ўйланмай секретарь — сиёсатни ҳам, иқтисодни ҳам.

...Марказий фермага туш пайтида келдик. Молбоқарлар ва шу ерда ишловчи механизаторлар дарвозадан кираверишдаги торгина қоровулхонада қисилиб-қимтиниб чой ичишаётган экан. Сут соғувчилар уй-уйларига кетиб қолишибди.

— Дуруструқ жой йўқмиди, бу ерда қисилиб ўтирибсизлар?

— Борликка бор-а, лекин бизга бу ер ҳам бўлаверади, — дейди кексароқ механизатор. Бошқалар индашмади.

— Иқтисодий ўқув бўлиб турадими?

Ҳеч кимдан садо чиқмади, пропагандист Фарҳод Собиров шошилганича гапирди.

— Бўлади, бўлиб туради.

— Пропагандист ким?

— Партком секретари бўлса керак. Ҳа-ҳа, партком секретари, — дейишди ўтирганлар.

Молбоқар Т. Саидов, Р. Юсупов, Р. Матёқубовлардан бирин-бирин сўраймиз.

— Ўқишда нималарни ўрганасизлар?

Улар индашмайди.

— Чорвадорлар уйи борми?

— Бор, бор, — дейди жонланиб кетиб колхоз партия комитети секретари вазифасини бажарувчи О. Дурдиев. — Юринг!

Беш хонали сутдай оппоқ иморатга кирдик. Даҳлизларга поёндозлар тўшалган. Бир томондаги икки хонада яп-янги полос, гиламлар, ялтироқ қимматбаҳо диванлар. Бир томондаги икки хонага ошхона — овқат пишириш хонаси жойлашган. Ҳаммаёқ саранжом-саришта, сип-силлиқ. Аммо хоналарга яқин орада одам оёғи тегмаганди. Қадам босишга ийманасан. Фойдаланилмас экан, бунчалик дабдаба, ҳашам не даркор?

— Тўғри, керакмас, раис Худойшукур Мадиёровга неча марта айтдик шуни, — деб куйинди райкомнинг масъул ходими. — Дабдабозлик — турғунлик давридан қолган касаллик.

Фермада сиёсий ва иқтисодий ўқувларни ўтказадиган бирон-бир хона йўқ, мусобақа экрани, кўрсаткич тахта, деворий газета.., хуллас ҳеч нарса йўқ.

Чапаев номли колхозда бир йилда чорвачиликдан кўрилган зарар бир ярим баравар ошиб, ўтган йили 130 минг сўмни ташкил этди.

Колхоз правлениеси раиси А. Машарипов, партия комитети секретари О. Олимовлар эса сигирларнинг 236 бошдан 164 бошга тушиб қолишига, ҳар бош сигирдан 1626 килограммдан сут соғиб олингани каби фактларга қўл силтаб қўя қолишди.

Ферма иқтисодий ўқув пропагандисти бош зоотехник Бектурди Жуманиёзов ҳам ўз вазифасини қўшни колхоздаги «ҳамкасби» сингари журнал тўлдиришдангина иборат деб биларкан. Янгиариқ райони меҳнаткашлари, хусусан чорвадорлар ўтган йили муайян ютуқларга эришдилар. Бу қувонарли, лекин фаолиятга танқидий ёндашиш, янги резервларни ахтариш керак. Район партия комитети чорвачилик фермаларида идеологик, сиёсий-тарбиявий ишларни тўғри олиб боришга, иқтисодий ўқувларнинг қоғозда эмас, амалда, таъсирчан, самарали ўтишини таъминлашга қарата ишларни кучайтирса айни муддао бўларди.

С. НОДИРМАТОВ,
«Совет Ўзбекистони» газетасининг штатсиз мухбири.

Тошкентдаги «Промсвязь» заводи маҳсулотларига СССР Алоқа министрлигининг корхоналари, узел ва бўлимлари доимо маҳтал. Завод коллективи бу ерда ясалаётган асбоб ва ускуналар миқдори ҳамда сифатини йилдан-йилга яхшиламоқда. Корхона муваффақиятларига КПСС аъзоси С. Абдуғаниев бошлиқ бригаданинг слесарь ва монтажчилари муносиб улуш қўшишяпти. Бригада аҳли смена ва ойлик топшириқларини 120—130 процентдан адо этмоқда.

Суратда: бригадир Суннат Абдуғаниев.

М. Нуриддинов фотоси.

• Туб иқтисодий ислоҳот чорраҳаларида

МАСЪУЛИЯТЛИ ДАВР

Фабрикамиз республика тўқимачилик корхоналарига технологик жараёнлар учун зарур қўшимча мосламалар тайёрлашга ихтисослаштирилган. Ўтган йили 1 миллион 87 минг сўмлик шундай маҳсулот тайёрлаб, белгиланган планни ортиғи билан бажардик.

Янги йилдан тўла хўжалик ҳисоби ва ўз-ўзини маблағ билан таъминлаш асосида ишлашга кўчдик. Ишни янгичасига юритишга киришишдан олдин сайланган меҳнат коллективининг кенгашига маслаҳат солдик. Ҳамма гап шундаки, тайёрлаётган маҳсулотимизга эҳтиёж пасайгани оқибатида бирлашмамиз бизни бу йил план даражасида давлат буюртмаси билан таъминлай олмаган эди.

Меҳнат коллективи кенгашининг йиғилиши қизғин баҳс-мунозара билан ўтди. Кенгаш аъзоларидан токарь Тўймурод Аҳроров, электрик Вячеслав Куликов, бригада бошлиғи Баҳодир Нарзиев савдо пештахталарида тақчил бўлиб қолган кундалик зарур айрим буюмлар ишлаб чиқаришни таклиф қилишди. Корхонамиз бунинг учун зарур хом ашёга эга эди.

Кенгашда план учун етмаётган 200 минг сўмлик маҳсулотни кенг истеъмол товарлари ҳисобига қоплашга қарор қилиниб, фабрика раҳбарларига бунинг учун зарур асбоб-ускуналарни излаб топиш топширилди. Бундай ускуналарни қидириб топиш учун шаҳардаги кўпгина корхоналарга мурожаат қилишга тўғри келди.

Айни маҳалда цехларимизда маҳсулотни қадоқлаш учун полиэтилен қопчалари, турли сиғимдаги шиша банкалар учун ҳалқалар, посилка қутилари ва бошқа кундалик зарур буюмларни ишлаб чиқаришни йўлга қўйдик.

Моҳир ишчиларимиздан И. Нуриллаев, С. Яҳёев, С. Наимова, С. Файзиев ва бошқалар янги турдаги маҳсулот тайёрлашни тез ўзлаштирдилар. Натижада янги йилнинг дастлабки ойлариданоқ ишни иқтисодий талафотсиз ташкил қилиш учун пухта замин яратилди.

Аммо ўз-ўзимизни маблағ билан таъминлаб, юқори рентабелликка эришиш учун ҳали кўп иш қилиш лозим. Қисқа муддат ичида кенг истеъмол моллари хилини янада кенгайтиришимиз талаб қилинади. Зеро, келгуси йилда биз бундай буюмлар ҳажмини 340 минг сўмликка етказишимиз зарур. Бу эса қўшимча ускуналар харид қилиш, ишлаб чиқариш майдони кенгайтирилишини тақозо этади.

Афсуски, ҳозиргача корхонамиз алоҳида ишлаб чиқариш биносига эга эмас. Ишчиларимиз Бухоро тўқимачилик комбинатининг бўшаб қолган омборхонасида ишлаяпти. Бирлашма фабрика учун алоҳида майдон ажратиш тўғрисида маҳаллий ташкилотларга кўп марталаб мурожаат қилди. Лекин меҳнат ресурсларининг етишмаслиги баҳонаси билан фабрика қурилиши масаласи бир неча йилдан буён ҳал қилинмаяпти. Бундай шароитда эса юқори унум билан ишлаш қийин.

Н. АЗИМОВ,
«Союзлегпромтехоснастка» Бутуниттифоқ ишлаб чиқариш бирлашмасининг Бухоро фабрикаси бош инженери.

ТАСС АХБОРОТИ

3 апрель куни Москва вақти билан соат 5 дан 35 минут ўтганда Совет Иттифоқининг Семипалатинск районидаги полигонда қуввати 20 килотоннадан 150 килотоннагача бўлган ер ости ядро портлатиши амалга оширилди.

Бу синов ҳарбий техникани такомиллаштириш мақсадида ўтказилди.

• Ташвишли сигнал

ОИЛАВИЙ ЗВЕНО ЎГАЙМИ?

Ўтган йили баҳорда Охунбобоев номли совхоз маъмурияти бизнинг оилага ўн гектар ер ажратди. Қайноғам Н. Эргашев оилавий звено бошлиғи бўлди. Тузилган шартномага биноан маъмурият бизни минерал ўғит, техника, сув билан таъминлаши, унумли ишлашимиз учун барча шарт-шароитларни яратиб бериши лозим эди. Эрта баҳордан биз яхши ниятлар билан ишга киришдик. Чигитни ўз вақтида бир текис ундириб олдик. Аммо шу орада қайнотам вафот этди. Ва биз Нурмуҳаммад билан 2—3 кун уйда банд бўлиб қолдик. Шундан кейин бўлим бошлиғи Ҳ. Умрзоқов билан арзимаган масалада ҳам келишмай қолавердик. Бизга техникани ҳам, ўғит, сувни ҳам охирги навбатда берадиган бўлиб қолишди. Ўша пайтда об-ҳавонинг ноқулай келганлиги туфайли совхоздаги барча пахтазорларни ёввойи ўт босган эди. Бригаданинг ҳамма аъзолари барча звеноларга бегона ўтни бартараф этишда ёрдам беришди. Ўзимиз ҳам тиним билмай ишладик. Шунга қарамай, совхоз директори Т. Қўқонбоев 1 июлдан биз билан тузилган шартномани бекор қилиб еримизни бригаданинг умумий ерига қўшиб юбориш ҳақида буйруқ чиқарди. Бунда бизнинг розилигимизни сўраб ҳам ўтирмади. Албатта, биз «Комсомол» бўлими маъмуриятининг звеномизга бегона кўз билан қараши ва шу бўлим бошлиғи берган рапорт асосида директор буйруғи чиққанини билардик. Лекин шундай қилиш учун бўлим раҳбарларида асос йўқ эди. Чунки улар бир марта ҳам бизни огоҳлантиришмаган, ғўзага ишлов беришда йўл қўйган хато ва камчиликларимизни кўрсатишмаган эди.

Звеномиз директорнинг буйруғидан норози бўлиб, Фрунзе район агросаноат бирлашмаси раҳбарларига мана шу адолатсизлик юзасидан шикоят қилдик. РАПО комиссияси масалани ҳар томонлама ўрганиб, бизнинг ҳам, маъмуриятнинг ҳам даъволарини кўриб чиқиб, ғўзалар нормал ўсаётгани, ғўзага ишлов бериш агротехника талаблари асосида олиб борилаётганини аниқлади ва совхоз директорининг ноқонуний буйруғини бекор қилди. Биз ўз еримизда ишлашда давом этдик. Бироқ маъмуриятнинг муносабати бизга нисбатан кескин ўзгарган эди. Ёз бўйи бўлиб ўтган беҳуда югур-югур, оворагарчиликлар кўп вақтни олди. Биз далада ғўза орасида ўтказишимиз керак бўлган олтин дамларни турли раҳбарларнинг қабулхоналарида йўқотган эдик.

Шу асиода маъмурият янги бир нарсани ўйлаб топди. Дастлабки тузилган шартнома Нурмуҳаммад Эрғашев номига расмийлаштирилганди. Шартномада менинг исмим, фамилиям кўрсатилмаган эди. Бўлим раҳбарлари мана шундан қийиқ топиб, менга «далада ишлашга сизнинг ҳаққингиз йўқ», дея звенога киритмасликка ҳаракат қилишди. Далада ишлашга қўйишмади. Ваҳолонки, ҳар қандай одам ўн гектар пахта майдонини ҳеч қачон бир кишига пудратга бериб бўлмаслигини яхши тушунади. Шунга қарамай, бўлим раҳбарлари мени атайлаб овора қилишаверди, менга ёзилган иш ҳақини тўлашмади. Охири, бу масалага район партия комитетининг биринчи секретари аралашгандан кейингина қонуний ҳақ-ҳуқуқим тикланди.

Лекин шундан кейин ҳам улар камчилик қидиришга зўр беришар, аҳволни ўрганиб, керакли йўл-йўриқ ва маслаҳат беришга уринишмасди. Масалан, совхоз директори эрта баҳордан то кузгача даламизда атиги бир марта бўлди, холос. Бўлим бошлиғи эса биз томонга умуман қадам ранжида қилмади.

Оқибатда пахта кечки бўлди. Лекин ҳосил бор эди. Биз ерларимиздаги пахтани машинада териб олмоқчи эдик. Афсуски, бунинг имкони бўлмади. Четдан келган ҳашарчилар анчагина майдондаги пахтани чала, сифатсиз теришди. Ўртада яна жанжал чиқди. Биз «бундай терим учун ҳақ тўламаймиз», деб туриб олдик. Аммо звенонинг розилигисиз совхоз маъмурияти томонидан иш ҳақи фондимиздан маълум миқдордаги маблағ ҳашарчиларга бериб юборилди.

Келишмовчилик билан ўтган мавсум ҳам кўнгилсиз якунланди. Ҳар гектар ердан 28 центнердан ҳосил олиб, планни аранг 76 процентга бажардик. Шартнома мажбуриятида кўзда тутилган ҳосилни бера олмадик.

Давлатга сотган пахтамизнинг деярли ярми юқори сортларга сотилди. Аммо ҳозиргача ҳам звено ерларига қанча маблағ сарфланди-ю, қанча даромад олинди ва бунинг қанчаси бизга тегишли эканини мутахассислар ҳал қилиб беришгани йўқ.

Албатта, мен ўзимизни сутдек оппоқ қилиб кўрсатмоқчи эмасман . Бизда ҳам айб бор. Аммо совхоз раҳбарлари, мутахассислари биз оилавий пудрат усулида биринчи бор ишлаётганимиз, тажрибасизлигимизни ҳисобга олишмади. Улар бизга астойдил ёрдам бериш, вужудга келган мураккаб аҳволдан қутилиш йўлларини кўрсатишмади. Ҳа, улар биздан фақат ҳосилни талаб қилишди. Аммо шартномада кўрсатилган шароитларни яратиб беришмади. Звено учун минерал ўғитлар турлари бўйича ўз вақтида келтирилмади. Звено мустақиллигини ҳар томонлама чеклашга ҳаракат қилишди.

Ишлаб чиқаришни такомиллаштириш, бошқарувнинг янгича усулларини қўлланиш, оилавий пудратни ривожлантириш талаб қилинаётган ҳозирги шароитда бизнинг оилавий звенога нисбатан совхоз раҳбарларининг тутган йўлини давр руҳига мос деб бўлармикан?

Л. МАҲМУДОВА,
Фрунзе районидаги Охунбобоев номли совхознинг «Комсомол» бўлимидаги оилавий звено аъзоси.

ЖОНАЖОН ВАТАН БЎЙЛАБ

● ЕРЕВАН

Арманистон пойтахти олимлари синхрон генераторлар вазнини камайтиришга ёрдамлашдилар. Комплекс электр ускуналар Бутуниттифоқ илмий-тадқиқот институти мутахассислари агрегатларни ҳаракатга келтириш системасида электромагнит элементлар ўрнига электрон схемаларни қўлланишни таклиф қилдилар. Ана шу туфайли узеллар анча кичрайди, уларни тайёрлаш усули соддалашди. Янгиликни «Армэлектрозавод»да жорий этдилар. Олимлар бу ерда кўчма электр станциялар учун янги синхрон генераторлар ишлаб чиқаришни ўзлаштиришда ишчиларга ёрдам бермоқдалар.

● САЛЕХАРД

Ямал-Ненец автоном округидаги Яра-Яха дарёсининг қуюлиш жойига мутахассислар «десанти» туширилди. Бованенковск конига қуруқликдан эмас, балки Байдарацк кўрфази тагидан газ қувури ўтказишга қарор қилинганлиги муносабати билан ана шу дадил таклифни аниқ инженерлик ҳисоб-китоблари билан тезда мустаҳкамлаш керак бўлди. «Союзморинжгеология» бирлашмасининг бўлажак ер ости трассаси қидирувчилари ихтиёрига қишлов ерига олиб келинган ҳамма қулайликларга эга бўлган уй-жой комплекси берилди. Қурувчиларни тезроқ иш билан таъминлаш зарурати қиш вақтида муз устидан, ёз фаслида эса махсус инженер-геологик кемалардан ўзига хос тадқиқотлар олиб боришни тақозо этади.

● ВИЛЬНЮС

Рокишкис район агросаноат бирлашмаси усталари озуқа тайёрлаш техникаси учун эҳтиёт қисмлар ишлаб чиқаришни йўлга қўйишди. Йирик ремонт устахонаси цехи муддатидан илгари лойиҳадаги қувватга эришди. Сўнгги йилларда эҳтиёт қисмлар етишмаслиги сабабли ўрим-йиғим пайтида кўпгина техника ишлатилмай ётарди. Натижада пичан, бошқа озуқаларни тайёрлашда исрофгарчиликка йўл қўйиларди. Энди аҳвол тубдан ўзгаради.

● КРАСНОЯРСК

Красноярск рассомлари асарлари кўргазмаси Енисей меридиани бўйлаб сафарга чиқди. Кўргазмага таниқли рассомлар билан бир қаторда, бу ердаги рассомлик институтини яқинда битириб чиққан ижодкорларнинг асарлари ҳам қўйилган. Булар — портретлар, натюрмортлар, манзаралардир. Кўргазма илк бор Шушенскоеда, сўнг Красноярск ўлкаси жанубидаги шаҳарлар ва районларда намойиш этилади.

● ТУЛА

Тула шаҳар ижроия комитети ҳузурида марказий диспетчерлик хизмати ишга тушди. Унинг ёрдамида ортиқча оворагарчиликсиз катта квартираларни кичкинасига алмаштириш мумкин. Ариза ёзилса ва 05 телефони орқали марказий диспетчерлик хизматига қўнғироқ қилинса кифоя. У ерда хоҳишингизни инобатга олиб, кўнглингизга ёқадиган квартирани танлаб беришади. Тулада 800 га яқин шаҳарлик ортиқча уй-жой саҳнига эга. Кўпгина квартиралар бўш ётибди. Бу квартираларга, айтайлик, Улуғ Ватан уруши инвалидларини, навбатда турган бошқа оилаларни кўчириш мумкин. Ҳозирнинг ўзидаёқ дастлабки буюртмалар бажарилди. (ТАСС).

ДУНЁ ОВОЗИ

Социализм мамлакатларида

ЧССР. Пльзень шаҳридаги В. И. Ленин номли «Шкода» комбинати социалистик иқтисодий интеграция доирасида, энг аввало энергетика соҳасида йигирмадан ортиқ программани амалга оширишда қатнашмоқда. Электр станциялар учун трубогенераторлар, трансформаторлар ва бошқа ускуналарни ишлаб чиқариш аъло даражада йўлга қўйилган. Ана шу маҳсулотларнинг каттагина қисми чет элга, асосан социалистик мамлакатларга жўнатилмоқда.

Юқоридаги суратда: корхона цехида.

(ЧТК—ТАСС фотоси).

Фотоахборот

Куба Республикаси. Озодлик ороли маорифни ривожлантиришга қўшаётган ўзининг интернационал ҳиссаси билан бутун жаҳонга маълум. Бу ерда қурилган ўқув комплексларида Кубага дўст мамлакатлардан келган йигит-қизлар яшамоқда ва билим олмоқда. Ёшлар оролида халқ ҳокимияти йилларида элликдан ортиқ ана шундай комплекс очилди.

Пастдаги суратда: Ёшлар оролидаги мактаблардан бирининг ишлаб чиқариш устахонаси.

А. Бородин фотоси (ТАСС).

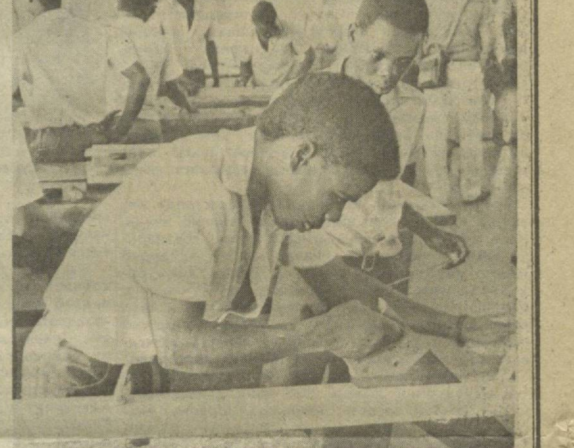

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

ПРАГА. Халқаро журналистлар ташкилотининг бош секретариати Исроил маъмурларининг босиб олинган Араб территорияларида ва Исроилнинг ўзида матбуот ва ахборот эркинлигини бостиришга уринишларига қарши кескин норозилик билдирди. Халқаро журналистлар ташкилотининг Прагада тарқатилган баёнотида, оммавий ахборотнинг демократик воситаларига қарши репрессия босиб олинган территориялардаги аҳолига қарши Исроил армияси бошлаган террорни жамоатчиликдан яширишга қаратилган деб таъкидланади. Ҳужжатда фаластинликларнинг ўз қонуний ҳуқуқлари учун кураши билан, БМТ ҳомийлигида Яқин Шарқдаги можарони сиёсий йўл билан ҳал этиш борасидаги куч-ғайратлар билан бирдамлик изоҳ этилди ва Яқин Шарқ хусусида халқаро конференция чақиришгина регионадаги хавфли вазиятни бартараф этиш йўлини очади, деб таъкидланди.

ДЕҲЛИ. АҚШнинг БМТ ҳузуридаги Фаластин Озодлик Ташкилоти ваколатхонасини ёпиш тўғрисидаги қарори халқаро нормалар ва битимларни ошкора бузишдир. Фаластин Озодлик Ташкилотининг Ҳиндистондаги вакили бугун Шимле (Жамму ва Кашмир штати) шаҳрида гапириб шундай деди: Қўшма Штатларнинг, гўё Фаластин Озодлик Ташкилоти ваколатхонаси террорчилик ҳуружларига дахлдордир, деган баёноти батамом асоссиздир.

БОНН. Рур областидан келган бир неча минг антифашист, Германия Компартияси, Германия Социал-Демократик партияси, Немис касаба союз бирлашмаси вакиллари, шунингдек жуда кўп чет эллик меҳмонлар бугун Дортмундда фашист жаллодлар ваҳшийларча қатл этган нацизм бебошлигининг қурбонлари хотирасини ёдлаб ўтказилган анъанавий намойишда иштирок этдилар. Бундан роса 43 йил муқаддам, 1945 йилнинг апрелида, «учинчи рейх» емирилиши арафасида эсэсчи жаллодлар гестапо зиндонларидан 220 нафар немис қаршилик ҳаракати иштирокчиларини ҳамда Франция, Бельгия, Совет Иттифоқи, Польша, Югославия ва бошқа мамлакатларнинг антифашистларини олиб чиқиб, уларни Дортмунддаги «Ромбергпарк» паркида отиб ташлаган эдилар. Шундан кейин ҳали кўпчилиги тирик бўлган жабрдийдаларни авиация бомбалари тушганидан кейин ҳосил бўлган чуқурларга ташлаб, улар устидан фашист газандалар тупроқ тортиб юбордилар.

ХАРАРЕ. ЖАРдан олинаётган хабарларга қараганда, Дурбанда, расмий таъқиққа қарамай, бир қанча жамоат ва диний ташкилотларнинг ташаббуси билан ирқчиликка қарши бир неча намойишлар бўлди. Намойишларнинг қатнашчилари Жанубий Африка коммандосларининг Ботсвана пойтахти — Габоронега яқинда ҳужум қилишганига, маъмурлар апартеидни рад этаётган ташкилотларнинг фаолиятини тақиқлаб қўйишига, шунингдек машҳур «Нью нейшн» ҳафтаномасининг ёпилишига қарши норозилик билдирдилар.

(ТАСС).

• Бу турфа олам

ҲАР ЖОЙНИ ҚИЛМА ОРЗУ...

Чикагодаги ҳайвонот боғининг назоратчиси ўз касбини ўзгартиришга қарор қилди — моянаси кўпроқ йўл полициясига ишга ўтди. Бироқ икки ҳафта ўтгач ҳайвонот боғига қайтиб, яна ишга олишларини ёлвориб сўради. Ўз илтимосини маъмуриятга йиғламсираб шундай тушунтирди: «Йўлбузарлар билан ишлагандан кўра маймунларни боққаним минг афзал».

ЭНГ ДАРОЗ ВА ПАКАНА

Йўқ, бу ҳолда гап «Гиннес рекордлари» китобига даъвогарлар ҳақида эмас, балки АҚШдаги профессионал баскетболчилар ҳақида бормоқда. Энг дароз Мануте Болл (229 сантиметр), энг пакана — Мегси Бок (160 сантиметр) экан. Ҳар иккала «рекордчи» Вашингтондаги клублардан бирида ўйнайди.

КПСС Марказий Комитети 1988 йил февраль Пленуми қарорлари — ҳаётга!

• *Ўқитувчи минбари*

Ташаббускорлик билан

КПСС Марказий Комитетининг февраль Пленуми материалларини қизиқиш билан ўқиб чиқдим. Пленумда ўрта ва олий мактабни қайта қуриш қандай бораётганлиги ва уни амалга ошириш соҳасида партиянинг навбатдаги вазифалари кўриб чиқилди.

Бугунги кунда маорифни янгича ташкил этиш ҳам, янги программалар ҳам, таълимнинг моддий-техника таъминоти, уни компьютерлар билан қуроллантириш ҳам асосий ва муҳим вазифа бўлиб турибди.

«Ўқитувчи — қайта қуришда қатнашувчи энг муҳим шахсдир, — деб таъкидланди Пленумда — у бизни эътиқод, билимдонлик ва эҳтирос билан қўллаб-қувватласа — қайта қуришнинг кўпдан-кўп янги астойдил тарафдорлари ва курашчилари, революцион социалистик ишнинг давомчилари майдонга келаверади».

Ҳақиқатан ҳам шундай. Бу ишларнинг рўёбга чиқиши энг аввало, ўқитувчининг иш фаолиятига, унинг билим савияси, маҳорати, дунёқараши, виждонан ишлаши ва педагогик тажрибасига боғлиқ. Мактабда асосий фигура ва ислоҳотнинг асосий ижрочиси ҳам ўқитувчидир. Мана шу хусусда айрим мулоҳазаларни билдирмоқчиман.

Аввало ҳар бир ўқитувчини билимдон, моҳир ва виждонли деб бўлмайди. Ўқувчиларнинг қай даражада билимдон эканлиги муаллимларнинг савиясига боғлиқ. Тўғри, ҳар беш йилда бир маротаба ўқитувчилар аттестациядан ўтказилмоқда. Унда ўқитувчининг ютуқ ва нуқсонлари кўрсатилмоқда. Аммо кўпгина мактабларда аттестация расмият учунгина бўлаётганлиги сир эмас. Айтайлик, навбати етган ўқитувчига анкета тўлдирилади, унинг пировард иш натижалари эса ҳисобга олинмайди. Ҳамду-санолар билан бойитилган характеристикалар тўлдирилиб, аттестациядан ўтказилмоқда.

Бизнингча, аттестацияни чуқурроқ ва масъулиятлироқ ўтказиш лозим. Область ва район халқ маорифи вакиллари иштирокида савол-жавоблар ўтказилса, ишнинг пировард натижалари аниқ ҳисобга олинса яхши бўларди. Ўшанда ўқитувчига одилона баҳо берилarди. Шу ўринда ҳар бир ўқитувчидан контрол иш олишни планлаштириш лозим, деб ўйлайман.

Мактаб ислоҳоти асосида ўқитувчиларнинг иш ҳақи оширилди. Аммо мавжуд ҳақ тўлаш системаси текисчилик асосига қурилган. Дарс жадвали бўйича соатлар миқдори ва журналга қайд қилинган дарслар сонига қараб ҳаммага бир хил маош тўланмоқда. Аммо бу дарсларнинг ҳаммаси ҳам сифатли ўтяпти, кўзланган мақсадга эришиляпти, деб бўлмайди. Жон куйдириб ишлаётган ўқитувчи билан ёнма-ён номигагина дарсга кириб чиқаётган ҳамкасбларимиз ҳам бор.

Ўқув-ишлаб чиқариш комбинатларида ҳам муаммолар йўқ эмас. Қишлоқ жойларидаги бу комбинатларнинг айримларида фақат назарий билим бериш билан кифояланилмоқда. Ўтган йили қизим Ҳилола 3-махсус ўқув ишлаб чиқариш комбинатидан электр-монтажчи ихтисосини эгаллаганлиги ҳақида ҳужжат олди. Афсуски, қизим бу касбнинг ҳатто оддий қирраларини ҳам билмайди. Бизнингча, ана шундай комбинатларда ҳар бир ёшнинг қизиқиш даражаси эътиборга олинса яхши бўларди. Шундагина ҳар бир ўқувчи ўзи танлаган касбини севиб эгаллайди ва кейинчалик шу касбда ишлашни давом эттиради.

Район халқ маорифи бўлими ходимлари, инспектор ва методистлар чуқур текширишлар ўтказиш, методик ёрдам, маслаҳатлар бериш ўрнига ҳар хил семинарлар ташкил этиш билан кифояланадилар. Улар ўқувчиларнинг билими билан қизиқмайдилар. Биз бундай расмиятчиликка барҳам берсаккина мактаб ислоҳотини ижодий ва ташаббускорлик билан давом эттиришимиз мумкин.

Х. УМРИЛЛАЕВ,
Бекобод районидаги 31-мактаб ўқитувчиси.

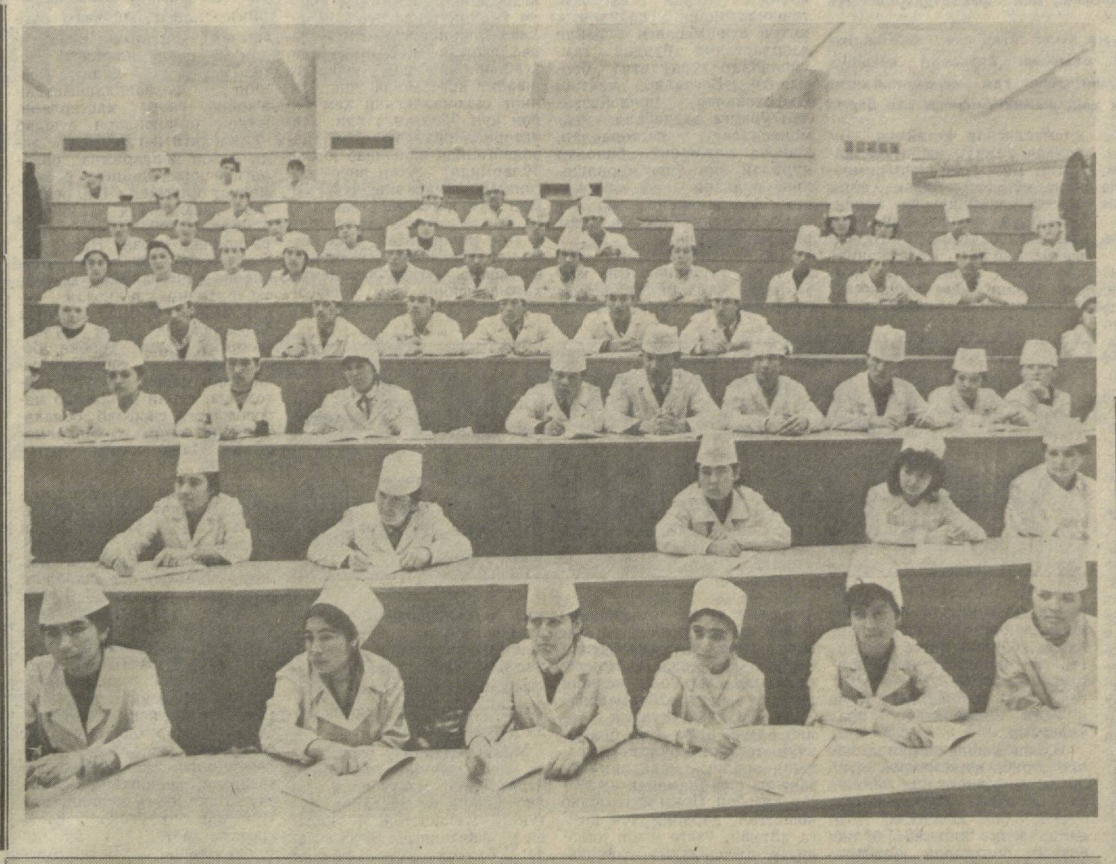

Энг муҳими шуки, биз ўрта ва олий мактаб ислоҳотини ҳамма жойда охирига етказишга мажбурмиз. Сусткашликка, чалакам-чатти чоралар кўрилишига ва дудмалликларга йўл қўйиб бўлмайди. Изчиллик ва собитқадамлик билан ҳаракат қилиш керак.

(КПСС Марказий Комитети февраль Пленуми материалларидан).

АНДИЖОН ОБЛАСТИ. М. И. Калинин номли Андижон давлат медицина институтида 13 мингга яқин шифокор тайёрланди. Бу ўқув маскани 30 йилдан буён шифокорларнинг тайёргарлик маҳоратини оширишга интилмоқда, моддий-техника базаси юксалмоқда. Бугунги кунда машғулотлар кенг ва ёруғ аудиторияларда, замонавий техника воситалари ёрдамида ўтказилмоқда. Институт ҳузурида 1550 ўринли клиника ҳам мавжуд.

Суратда: машғулот давом этмоқда.

Р. АШУРОВ фотоси (ЎзТАГ).

МУНОСИБ ВОРИСЛАР ТАРБИЯЛАЙЛИК

Автоном республикада ҳозирги кунда 23 та билим юрти ва техникумлар мавжуд бўлиб уларда турли соҳа мутахассислари тайёрланмоқда. Ўрта бўғин ёш мутахассисларининг илмий дунёқарашини шакллантиришга алоҳида аҳамият берилаётир.

Маълумки, ўқувчиларни атеистик руҳда тарбиялаш, уларда марксча-ленинча дунёқарашни шакллантириш биз, педагоглардан мақсадга мувофиқ иш олиб боришни, ўз ишимизга янада талабчанроқ, ижодий муносабатда бўлишимизни тақозо этади. Чунки ўқитувчи ғоявий ходим ҳисобланади.

Таҳлиллар шундан далолат берадики, техникум ва билим юртларига қишлоқ жойлардан келган ўқувчилар қишлоқларида кўпроқ тарқалган диний сарқитлар ва анъаналарни ҳам ўзлари билан бирга олиб келмоқдалар. Баъзан ётоқхоналарда жой етишмаслиги сабабли ўқувчилар хонадонларга жойлашади. Уларнинг эгалари кўпинча кекса, ёлғиз ва динга ишонувчи одамлар бўлиб, улар ҳам ёшларга диний таъсир ўтказмоқдалар.

Нукус педагогика билим юрти педагогларининг атеистик тарбия соҳасида олиб бораётган ишларини намуна қилиб кўрсатиш мумкин. Бу ерда синфдан ташқари атеистик иш олиб бориш соҳасида ижобий тажриба тўпланган. Билим юрти педагоглари болалар боғчалари ва мактабларда атеистик тарбия олиб боришлари учун ўқувчиларни тайёрлаш системасини ишлаб чиқишган.

Савол-жавоб кечалари ўтказилмоқда. Шундай кечаларнинг бирида Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими Е. Давлетбоев, фалсафа фанлари кандидати С. Содиқовлар ўқувчилар ва ўқитувчиларнинг кўпгина саволларига жавоб қайтаришди. Бу тадбирларни ўтказиш ўқувчиларнинг табиат ва жамиятнинг тараққиёти тўғрисидаги билимларини кенгайтирибгина қолмай, балки бошланғич синф ўқувчилари ва болалар боғчалари тарбиячилари сифатида мактаблар, боғчаларда атеистик мавзуда суҳбатлар, кечалар ўтказишлари учун фойдаланишларига бой материал беради.

Тахиатошдаги савдо-иқтисод техникумида «Ёш атеист» бурчаги яхши жиҳозланган. Талабаларни қизиқтирган саволларга жавоб бериш учун махсус жой ажратилган ва бурчакдаги материаллар вақти-вақти билан янгилаб турилади. Бу ўқувчиларда қизиқиш уйғотмоқда. Китоб кўргазмаси мунтазам янгилаб турилади. Марксизм-ленинизм классиклари, фан ва маданият арбобларининг дин ҳақидаги асарлари стендлардан жой олган.

Гидромелиорация техникумида ҳар бир атеистик тадбир мазмунли, самарали бўлишига алоҳида эътибор берилмоқда. Чунончи, «Адабиёт динга қарши» оғзаки журналини тайёрлаш ва ўтказишда фақатгина бадиий адабиёт тўгараги аъзоларигина эмас, шу билан бирга кўпгина ўқувчилар ҳам фаол иштирок этишади. Ўқитувчи А. Сисоева раҳбарлигида улар ушбу журналнинг тўртта саҳифасини тайёрлашди.

Лекин шунга қарамай ўқувчилар орасида атеистик тарбия олиб бориш ишида жиддий камчилик ва нуқсонлар ҳам мавжуд. Айрим техникум ва билим юртларининг партия, комсомол ташкилотлари ўқувчилар орасидаги диний сарқитлар кўринишларини етарли ўрганмайдилар. Атеистик пропаганда ишидаги нуқсонларни ўз вақтида таҳлил қилиб, уларни бартараф этиш бўйича тегишли чора ва тадбирларни ўз вақтида кўрмайдилар.

Ўқишдан ташқари вақтларда атеистик тарбия асосан бир хил усулда — лекция ва суҳбат формасида олиб борилмоқда. Юқори курс ўқувчилари атеистик пропагандага жалб этилмаётир.

А. ДУСЖОНОВ
Ўзбекистон ССР Олий ва Ўрта махсус таълим министрлигининг Қорақалпоғистон АССР зонал ўқув-методик кабинети методисти.

БУГУН ЯХШИ ЎҚИСАНГ, ЭРТАГА ЯХШИ ИШЛАЙСАН

В. И. ЛЕНИН НОМЛИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ ПРОРЕКТОРЛАРИ ДАВРАСИДА

КПСС Марказий Комитетининг 1988 йил февраль Пленуми қарорлари педагогика соҳасида ижодкорлик, фидойиликка кенг имкониятларини очиб берди. Ҳақиқатан кейинги йилларда олий мактаб фаолиятида йирик ўзгаришлар рўй бера бошлади. Қабул қилинган ҳужжатларнинг асосий хусусияти — унинг таълим, ишлаб чиқариш ва фан билан алоқасини янада мустаҳкамлашдан иборатдир.

— Олий таълимни қайта қуришдан аввало мамлакат, халқ хўжалиги катта манфаат кўради, — деб давра суҳбатини бошлаб берди илмий ишлар бўйича проректор Т. Долимов. — Энг асосийси эса — олий ўқув юртларида ўзларининг олтин дамларини ўтказаётган студентлар манфаатдордир. Биз уларнинг фаоллигини қуйидан бошлашга ва ўргатишга интиляпмиз. Аслида шундайми? Албатта, бу ишга ҳали енг шимариб киришганимизча йўқ.

Сиртқи ва кечки таълим бўйича проректор Л. Турсунов бу сўзларни тинглар экан, беихтиёр тўлқинланиб кетди.

— Тўғри айтасиз, Тўрабек Нўъмонович, биз студентлар фаоллигини етарли ошира олганимиз йўқ. Бунинг учун ҳар бир студент мустақил ишлашни ўрганиши керак.

Ўқув ишлари бўйича проректор, химия фанлари доктори Ў. Мусаев хонага кириб келди.

— Ана ўзлари келиб қолдилар, — деди Т. Долимов. — Марҳамат, олий таълим муаммолари хусусида баҳслашаётгандик.

— Студентларнинг мустақил ишлаши шу куннинг талабидир, — проректор Ў. Мусаев суҳбатни давом эттирди. — Бунинг учун биз уларга етарли вақт ажратишимиз зарур. Афсуски, шароит йўқ. Нега? Аввало олий ўқув юрти студентларининг кўп вақти дала ишларига банд қилинмоқда. Биргина мисол. Университетимиз студентлари ўтган йили деярли икки ой пахта териш билан машғул бўлди. Афсуски, биз ҳашарга чиқиш олдидан «фақат бир ой бўламиз» деб ишонтиргандик. Ваъдамиз бажарилмади. Студентлар олдида юзимиз шувит бўлиб қолди.

КПСС Марказий Комитети февраль Пленуми қарорида қайд этилган ушбу жумлаларга эътибор беринг: «КПСС Марказий Комитети ўқиш вақтида студентлар ва ўқувчиларни таълим жараёни билан боғлиқ бўлмаган турли ишларга ҳамда тадбирларга чалғитишга йўл қўйиб бўлмайди, деб ҳисоблайди». Одилона фикр. Хўш, бизда қандай бўляпти. Яна ўтган йил якунларига қайтайлик.

1987 йилги мавсумда университетимизнинг 5500 студенти ёрдамида 5,5 минг тонна пахта терилди. Ҳосилимиз III ва IV сортларга топширилди. Шу давр мобайнида университетда дарс ўтилмаган бўлса-да, стипендиялар мунтазам олиб турилди. Ҳисоб-китоблардан кўринадики, 5,5 минг студентга ана шу икки ой мобайнида ўқимаган даври учун ҳам 550000 сўм стипендия тўланган. Дарс бермаган ўқитувчилар учун эса 300000 сўм маблағ берилган. Мен олий ўқув юртимизнинг бошқа ходимлари — инженерлар, ходимлар, лаборантларнинг кунлик пахта теримига жалб этилганини айтганимча йўқ.

Бундан ташқари шаҳар транспортидаги узилишлар, колхоз ва совхозлар зиммасига тушувчи кўпдан-кўп маблағлар-чи? Айрим студентларнинг пахта йиғим-терим давридаги машаққатли кунлари, турли касалликлар-чи?

— Ўткир Носирович, сиз билан биз ўқиган дамларда ҳам бунчалик қийинчиликлар бўлмас эди, тўғрими?

— Тўғри, Тўрабек Нўъмонович, у пайтларда ҳамма иш илмий асосланар эди-да. Нега биз бу йўлдан бормаяпмиз. Ўтган йили Сирдарё областидаги совхозлардан бири директорининг сўзлари эсингиздами? Бизга «ҳашарчилар керак эмас, бироқ юқоридан қўйишмайди. Ахир деҳқонга ҳам қийин. Йил бўйи машаққат билан тер тўкиб ҳосил етиштирсаю, бошқалар тайёрга айёр бўлиб ўтирса, алам қилмайдими?» — деганди.

— Меҳнат ресурсларимиз ҳали етишмаётган экан, айрим жойларда ҳашарчиларни пахта йиғим-теримига жалб этиш давом этиши турган гап.

— Шунинг учун ҳам оқилона йўлни танлашимиз керак. Мана биз йигирма йилдан бери деярли «ўз» совхозимизга, айтиш мумкинки, оталиғимиздаги совхозларга борамиз. Колхоз ва совхоз хўжалик ҳисобига ўтган экан, унинг раҳбарлари ҳар бир сўмнинг қадр-қимматини яхши билишади. Улар ҳашарчилар қанча ва қачон зарурлигини ҳисоб-китоб қилишса бўлмайдими?

Иккинчидан, олий ўқув юртлари билан хўжаликларнинг юридик жиҳатдан асосланган қатъий шартномаси бўлиши керак деб ўйлайман. Унда бажарилажак ишнинг барча шароити, маблағ тўлашлар, яшаш жойлари аниқ кўрсатилсин. Айрим хўжаликлар ўйламай-нетмай ҳашарчилар сонини оширишга интилар экан, бу хўжалик учун ҳам, унинг аъзолари учун ҳам кони зарардир.

— Шартномада икки қирра бўртиб туришини таъкидлаш керак. Ўткир Носирович, — Т. Долимов стол тортмасидан икки-уч варақ қоғоз олди-да, зарур жойларини қидира бошлади.

— Менимча, шартномада муддат аниқ белгиланиши керак. Ахир, министрлик қарорларида студентларни фақат бир ойга жалб этиш кўп бор қайд этилган. Кейин ишнинг аниқ мароми белгиланса. Мана шу шароитлар бажарилмаса шу заҳоти студентлар ўқиш жойларига қайтиб кетишлари мумкин.

Яқинда Москва Давлат университетида бўлиб, уларнинг қишлоқ хўжалик ишларига чиқишлари билан қизиқдим. Улар худди шундай шартнома асосида иш юритишаркан. Студент қурилиш отрядларига ўхшаш зарбдор отрядлар тузиларкан. Командирлар аввал бориб, иш жойларини кўриб, аниқлаб, шароитларни ўрганиб келишаркан. Бу ишларга қайси курс студентларини жалб этиш раҳбарларнинг ўзига боғлиқ экан. Кўпроқ 2-курс студентлари зиммасига тушаркан. Негаки, 1-курс студентлари ҳали ўқув юртида деярли мослашмаган, 3- ва 4-курс студентлари эса билим олишнинг қизғин палласига қадам қўйган бўлади.

Бу тажрибани биз ҳам қўллашимиз мумкин-ку! Қишлоқ хўжалиги ишларига йигит-қизларни жалб этиш ҳам ихтиёрий бўлиши керак. Биз шундай зарбдор отрядлар тузгудай бўлсак, ҳар томонлама ютамиз. Йиғим-теримга ташаббускор, ўз ишининг фидойиси бўлган ёшлар жалб этилса яхши эмасми? Дейлик номига юз студент иштирокидан кўра ҳақиқий пахтакор бўлган ўттиз студентнинг муваффақияти яхши-ку? Ўшанда уюштирилган сохта справкабозликдан, турли ёлворишлардан, йиғилишлардан қутулган бўлардик.

— Студентларнинг мустақил ишлаши ҳақидаги муаммони давом эттирайлик, — дейди Ў. Мусаев. — Биз студентларни қишлоқ хўжалик ишларига жалб этмасак вақтдан унумли фойдаланган бўламиз. Профессор-ўқитувчилар кўпроқ ёшларнинг мустақил ишлаш жараёнларини назорат қилишлари, бунда конспект, реферат, лаборатория, курс ишларини текширишлари лозим бўлади. Шунинг учун ҳам биз уларнинг аудиторияда бўлиш муддатини қисқартиряпмиз. Қуйи курсларда ҳафтасида 28 соатгача, юқори курсларда эса 24 соатгача ўқитишга эришиш керак. Токи ҳар бир йигит-қиз мустақил ўқиш планига эга бўлсин.

Яқиндан бошлаб университетда лекциялар 80 минут давомида ўқилмоқда. Бунда ярим соат вақт қўшилади. Бу вақт студентларнинг илмий иш билан машғул бўлишлари учун ғоят зарурдир. Чунки ҳар бир йигит-қиз ўқиш давомида илмий иш билан шуғулланиши шарт.

КПСС Марказий Комитети февраль Пленуми материалларида академия ва тармоқ институтлари, корхоналар ва бирлашмалар билан мустаҳкам кооперация олий мактабда илмий тадқиқотларнинг ва мутахассислар тайёрлашнинг асосий формаси бўлиб қолиши зарурлиги уқтирилди. Тармоқ институтларида химия, биология, геология, физика факультетларининг кафедралари ишлаб турибди. Уларда йирик олимлар, мутахассислар дарс ўтишяпти. Диплом иши худди шу ернинг ўзида ёқланмоқда. Ҳар йили 500 га яқин студент хўжалик шартномаси бўйича 0,2—0,5 ставкада ишлашяпти. Лекин бу борада қилаётган ишларимиз кам. Йигит-қизларнинг илмий иш билан банд бўлишлари ва унга қизиқишларини янада ошириш учун кўпгина тадбирлар амалга оширилиши лозим.

— Муаммоларимиз кўп, — сўзга аралашади Л. Турсунов. — Уларнинг энг асосийси материал базанинг етишмаслигидадир. Сиртқи ва кечки бўлимнинг ўзида 10 мингдан зиёд йигит-қиз таҳсил олади. Лекин аудиториялар етишмайди.

— Университет республикамизнинг йирик олий ўқув юртларидан бири. Лекин ҳамон биз ўз нашриётимизга эга эмасмиз. — Бу сафар Тўрабек Нўъмонович куюниб сўзлайди. — Ўзингиз ўйлаб кўринг, қанчадан-қанча профессор-ўқитувчиларимиз самарали илмий иш олиб бормоқда. Бу яхши. Лекин уни студентларга етказишда қийналяпмиз. Йилига атиги 42 босма табоқ лист илмий иш чиқарилмоқда. Редакция портфелида эса 200—300 босма табоқ лист илмий иш мавжуд. Уларнинг ҳаммасини китобхонларга етказишга лимит йўқ, қурбимиз ҳам етмайди. Бундай сансалорликка чек қўйиш керак. Дарслик, қўлланмалар, программалар папкаларда қолиб кетяпти. Ҳатто препринт чиқаришга ҳам ҳақли эмасмиз.

Халқ маорифини техника билан қуроллантириш бугунги энг муҳим масаладир. Бу соҳада том маънода революция қилиш керак. Энг замонавий ва қулай ўқув ускуналари, таълимнинг техника воситаларини ишлаб чиқаришнинг пайти келди. Юқори сифатли компьютерлар, электрон-ҳисоблаш машиналари етарли миқдорда етказиб берилиши керак. Тўғри физика, амалий математика, геология факультетларида дисплей мавжуд. Шу ўқув йили мобайнида 250 та «Искра-1030», «Искра-1256» электрон-ҳисоблаш машиналари олишимиз керак эди. Шу кунгача атиги 18 таси олинди, холос. Ҳатто оддий, содда кўпайтиргич аппаратлар ҳам оз.

Геология ва биология факультетида таҳсил кўраётган студентлар кўпроқ табиат қўйнида бўлишлари керак. Тўғри, Сижжак ва Оқсоқотада ёзлик базамиз бор. Худди шу ерда турар жой ва ўқув бинолари қурилиши керак эди. Афсуски қабул қилинган қарор қоғозда қолиб кетди.

— Шу ўринда олий ўқув юрти шаҳарчаси муаммолари ҳақида айтиб ўтсак яхши бўларди?

— Худди шу масалага келяпмиз, — деди Тўрабек Нўъмонович. — Шаҳарчада спорт ишлари ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Стадион йўқ. Сузиш ҳавзаси ҳақида гапирмаса ҳам бўлади. Ахир, ўқишдан ташқаридаги вақтни ҳам, яшаш жойидаги тарбиявий ишни ҳам ҳар томонлама бойитишимиз керак. Бу ўриндаги бош вазифа — ҳар бир йигит-қизни ўзи қизиққан иш билан шуғулланишга жалб этишдан, уларнинг бўш вақтини техникавий ва бадиий ижодкорлик, спорт, туризм билан тўлдиришдан иборат. Бунинг устига шаҳарчадан университет билан политехника институтининг ўқув ҳамда ётоқхона бинолари қад кўтараётгани қийинчиликларни янада оширмоқда. Яқинда политехника институтида бўлиб ўтган Ягона сиёсий кунда шаҳар раҳбарларидан бирига худди шу савол берилди. Жавоб ўринли бўлди. Демак, студентлар шаҳарчасида икки олий ўқув юртининг бўлиши мақсадга мувофиқ эмас экан.

Ўткир Носирович суҳбатни рус тили ўқитиш муаммоларига қаратди.

— Икки тилни — миллий ва рус тилини билишни ривожлантиришга доимо эътибор талаб қилинади. Ҳар бир тил — умумий бойлигимизнинг таркибий қисмидир. Марказий Комитет Пленуми минбаридан худди шу сўзлар янгради. Демак, тил масаласида ҳеч қандай имтиёзлар ёки чекинишларга, айниқса мажбур қилишга йўл қўйиб бўлмайди. Шундай экан, биз эътиборни рус тилини интенсив ўргатишга қаратишимиз зарур. Лекин ҳали моддий-техника базаси етишмаслиги айтиб ўтилди. Худди шу соҳада ҳам камчиликлар кўп. Лингафон кабинетлари, зарур китоблар, қўлланмалар, луғатлар етишмайди.

Икки йил муқаддам геология факультетида бир группага ўзбек ва рус тилида таҳсил олган студентлар қабул қилинди. Табиийки, улар бугунги кунда фанларни яхши ўзлаштиришмоқда. Қуйи курсларда айрим фанлар ўзбек тилида ўқитилса самара бериши шубҳасиз. Шу ўринда рус группаларида ўзбек тилини чуқур ўргатиш ҳам йўлга қўйилиши лозим. Биз юридик факультетида бу ишни қўллаяпмиз.

Бу билан университет раҳбарлари ўртасида муаммо йўқ экан деган сўз келиб чиқмаслиги керак. Албатта, бугунги кун ҳар бир кишини тинимсиз ўқиб-ўрганишга, изланишга ундамоқда. Бир кун кундалик ҳаётдан орқада қолсанг, айтиш мумкинки бир неча ойни ютқазган бўласан. Демак проректорлар, кафедра мудирларининг ўқишини мунтазам таъминлаш даркор. Иқтисод, юридик фани ана шундай тинимсиз ва доимий ўрганишни кутмоқда.

Университетимизнинг республика Фанлар академияси билан ҳамкорлик тўғрисидаги шартномаси бор. Бироқ у лоқайдлик билан бажарилмоқда. Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзолари Ё. Тўрақулов, Ж. Мусаев, Б. Тошмуҳамедов, С. Азимов сингари иқтидорли олимларнинг тажрибасини кенг ўрганишни йўлга қўйиш зарур. Таниқли академиклар, профессорлар олий ўқув юртларига лекция ўқишга таклиф этилса кўнгилдагидек бўларди.

Латиф Турсунович суҳбатни яна кечки ва сиртқи таълимга қаратди.

— Тан олиш керакки, кечки ва сиртқи бўлимда фавқулодда кишилар ўқитилаётганлиги ҳам сир эмас. Улар фақат жонсиз дипломни қўлга киритиш учунгина келадилар. Аслида шундайми? Асло! Биз амалий жиҳатдан ўз касбининг фидойиларига назарий билим беришга қаратишимиз керак. Шунинг учун ҳам пойтахтимиздаги йирик корхоналар — авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси, «Миконд» сингари заводларда филиаллар ташкил этиш мақсадга мувофиқдир.

— Фикрингизда жон бор, — қўллаб-қувватлади халқаро алоқалар бўйича проректор С. Морозов. — Университетимизда ўқиш истагини билдирган ёшларнинг сафи ортиб боряпти. Америка Қўшма Штатлари, Буюк Британия, Хитой, Ҳиндистон сингари мамлакатлардан ёш олимларнинг малакасини ошириш, ҳамкорликни кучайтириш бўйича сўровлар кўпайиб боряпти. Ўз навбатида совет ёшлари ҳам ўқиш, ўрганиш, малака ошириш учун бошқа мамлакатларга юборилмоқда. Бу яхши тадбирлар, албатта. Аммо уларни амалга оширишда катта қийинчиликларга дуч келинмоқда. Жумладан, техника воситаларимиз ғоят оғир аҳволда. Маиший хизмат кўрсатиш кўнгилдагидек эмас. Ётоқхоналаримиздаги юмшоқ ва қаттиқ жиҳозлар эскирган. Чет эллик профессор-ўқитувчиларни меҳмонларни жойлаштирадиган меҳмонхонамиз ҳам йўқ.

— Давр бир-биридан ўрганиш илғор тажрибаларни умумлаштиришга ундамоқда. Шундай экан, нега Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институтида қўлланилаётган мактаб-интернатни ташкил этишимиз мумкин эмас. Албатта, мумкин. Бу тажриба Новосибирскда ҳам бор. Демак, биз ҳам 9—10 синф болалари таҳсил кўрувчи мактаб-интернат ташкил этсак нур устига нур бўларди. Жумладан, бу ерда интернационал тарбия йўлга қўйилади. Ахир, улар эртанги кунимиз студентлари, бўлажак олимлар-ку! Бугунги кунда айрим министрлик, идоралар йириклаштирилиб, уларнинг бинолари бўшаяпти. Шу ўринда менинг таклифим бор. Ёнгинамиздаги кино техникумининг биноси университет ихтиёрига берилса. Худди шу ерда мактаб-интернат ташкил этиб, бўлажак студентларни тарбиялаб, ўқитиш ўнғай бўлар эди.

Муҳим вазифалардан яна бири — профессор-ўқитувчилар фаолиятида ижодий негизни мустаҳкамлаш, уларнинг ижтимоий фаоллигини қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантиришдир. Партия, комсомол ташкилотлари ҳар бир йигит-қизнинг тарбияси, таълими ва хулқ-атвори учун масъулиятига ўз қарашларини ўзгартиришлари лозим.

— Яна бир муҳим муаммо бор, — сўзга аралашди Тўрабек Нўъмонович — ўқув юртимизда саботли ўқув меҳнати, илм олишга қизиқиб, ижодий, масъулиятли ёндашиш муҳити қарор топиши керак. Бунда талабчанликни ошириш билан бир қаторда аъло ўқишга қизиқтириш омиллари ҳар томонлама кучайтирилишини, ёшларнинг илмий ва илмий-техникавий ижодкорликда қатнашишни рағбатлантиришини кутмоқда. Бунинг учун кутубхона зарур. Афсуски кутубхонамиз авария ҳолатида. Унинг қурилиши учун 9 миллион сўм маблағ ажратилган. Лекин қурилиш пайсалга солиняпти.

Ўткир Носирович бошқа бир муаммони кўндаланг қўяди: Тошкентнинг қоқ марказида тарихий бино бор. Унда университет доҳий В. И. Лениннинг ташаббуси билан ташкил этилганлиги қайд этилган. Афсуски бу бино бугунги кунда Тошкент автомобиль транспорти ва йўллар институтига қарашлидир. Унинг бошқа бир ёнига эса АПН жойлашиб олди. Мана шу тарихий бинода халқ маорифи музейини ташкил этишнинг пайти келмадимикин?!

Муаммолар, муаммолар... Олий ўқув юртининг муҳим муаммолари қайд этилар экан, албатта уларни бартараф этиш, қайта қуриш ва янгиланиш жараёнида ҳар бир йигит-қизнинг фаол иштирокини таъминлаш ҳаммамизнинг ва ҳар биримизнинг муқаддас бурчимиздир. Шунинг учун ҳам КПСС Марказий Комитетининг февраль Пленумида бундан буён билим сифати биринчи ўринга чиқариб қўйилиши алоҳида уқтирилди. Асосий диққат-эътибор студентларнинг шахсий қобилиятларини янада ривожлантиришга қаратилмоқда. Бугун яхши ўқиган студент эртага яхши ишлайди. Бунёдкор, фидойи бўлиб етишади. Бунга шак-шубҳа йўқ!

М. ПИРМАТОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.

• Инсон камолотини ўйлаб

Телефон жиринглайди: исмини айтмаётган аёл аччиқланган кўйи савол беради:

— Бу редакциями! Қани айтинг-чи, нима учун туғилишни планлаштиришяпти-а! Масалан, мен фарзандларим кўп бўлишини истайман!

— Жуда яхши! Ниятингизга етинг. Агар сиз... фарзандларингизни соғлом, бақувват, маънавий баркамол кишилар қилиб вояга етказсангиз, ўзингизнинг ҳам саломатлигингиз яхши бўлса — бу оиланинг ҳам, жамиятимизнинг ҳам бахти!

ЎНТА БЎЛСИН — ЎРНИ БЎЛСИН

Болажон халқимнинг ҳаяжонли, ташвишли туйғуларидан бир хурсанд бўлсам, бу аёл фикримни охиригача тингламаганидан бир хафа бўламан.

Кейин... Кейин яна телефон жиринглайди.

— Алло, бу редакциями? Мен ўзим... студентман. Акам, келинойим қишлоқда яшашади. Бир ўғил, бир қизлари бор. Икковиям касал бўб қолган экан, тунов куни хамшира келиб: «Эплсангиз туғинг-да, бўлмаса тўхтатинг!» — деб кетибди. Бу нима дегани? Хамширанинг нима ҳаққи бор туғилишни таъқиқлашга?

— Келинойингизнинг болалари неча ёшда?

— Каттаси бир ярим ёшда, кичиги беш ойлик.

— Ана, кўрдингизми, келинойингиз бекорга хамширадан хафа бўлган. Албатта, хамширааям бироз қўпол гапирипти. Аста тушунтириш керак эди. Лекин у ҳам азбаройи жиянларингизнинг саломатлигига ачинганидан ўша гапни айтиб юборгандир. Ахир боланинг икковиям ёш, икковигаям онанинг меҳри, парвариши керак. Лекин она биридан ортиб иккинчисига дурустроқ қаролмайди. Балким келинойингиз биринчи фарзандини хиёл оёққа турғазиб, кейин иккинчиси ҳақида ўйлаганида эди, икковиям соғлом бўлармиди. Ахир ҳар бир касаллик бола организмида маълум даражада асорат қолдиради...

Қиз хиёл юмшаб, трубкани жойига қўяди...

«Оилани планлаштириш» деган гапни ҳамма ҳар хил изоҳлаяпти. Баъзилар нотўғри тушуняпти. Аслида партия ва давлатимизнинг нияти холис ва пок. Халқимизнинг саломатлигини мустаҳкамлаш, оналар ва болалар соғлигини муҳофаза қилиш, бақувват, соғлом, баркамол авлодни вояга етказиш мақсадида шу гаплар айтиляпти. Менимча, «оилани планлаштириш» деган ибора ўрнига она ва болалар саломатлигини планлаштириш, дейиш жойизмиди?

Аёлларнинг йилига кетма-кет туғиб, соғлигини йўқотиб қўймаслигини, болалар нимжон, касалманд бўлиб қолмаслигини истаймиз. Бу борада ғамхўрлик кўрсатиляпти. Биз ўғил-қизларимизнинг кўплиги билан айни вақтда уларнинг тўқ, ақлли, ўқимишли, меҳнатсевар кишилар бўлиб улғаяётгани билан фахрланайлик. Боламизнинг ҳар кунги озиқ-овқати қандай, ўқиши, дам олиши-чи?! Тарбияси-чи?! Бирон тўгаракка қатнашга, спорт билан шуғулланишга, дарс тайёрлашга, бадиий китоб ўқишга, уй ишларига қарашишга вақти борми? Биз яшаётган жойда болаларимиз учун шундай имкониятлар яратилганми?

Баъзи қишлоқларни айланиб юриб, қор-ёмғирли кунларда ҳам биттагина калишда оёқлари қип-қизариб, бурни оқиб, юзи-кўзи, қўллари, эгни кир-чир бўлиб юрган болаларни кўрамиз. Ахир шуларнинг онаси бор, отаси бор. Нега қарашмайди? Нега иссиқ кийинтиришмайди? Нега уларга онаси ёки бувижони тушликка иссиқ овқат пишириб бермайди? Боламиз кўп деб, уларга жабр қилмайликда!

Гап етти-саккиз нафар болани туғиб «Ол, кунингни кўр» деб ўз ҳолига ташлаб қўйишдами? Йўқ, боланинг ҳар бирига алоҳида парвариш, алоҳида эътибор, алоҳида тарбия ва меҳр беролмасангиз, қорнини тўқ, эгнини бут қилолмасангиз, олма пиш-оғзимга туш, деб ўтираверсангиз, худди мана шу камчиликлар учун биринчи навбатда ўзимиздан хафа бўлайлик.

Партия ва ҳукуматимиз боғчалар, пионер лагерлари, шифохоналар қуряпти. Нафақа пуллари, суюнчи пуллари тўлаяпти. Декрет отпускаси учун тўланадиган пулларни айтинг. Фақат жойлардаги айрим раҳбарларнинг шуди йўқлиги, ташкилотчилик қобилияти, меҳри етишмаслиги туфайли қаерларгадир бундай ғамхўрликлар тўла етиб бормаяпти. Боғчалар, мактаб, шифохоналар, нонвойхоналар ўрнига дабдабали меҳмонхоналар, ресторанлар, кошона маъмурий бинолар қурилди ёки ўша қурилишнинг пуллари «еб юборилди». Ана шуларни сиз ва биз кўрмадик, кўрсак ҳам индамай келдик.

Ҳа, опа-сингилларим, мени тўғри тушунинг! Сиз жуда катта мардлик, сахийлик, меҳр билан қатор-қатор ўғил-қизларни вояга етказяпсиз. Лекин гўзал умрингиз, ҳа, инсон учун бир мартагина бериладиган азиз ҳаётингиз мазмунли, маъноли кечиши ҳақида нега ўйламайсиз? Ҳатто ўз ҳақ-ҳуқуқини таниб олмайдиган, ўзи, боласи учун тегишли бўлган нафақани, оналик медалини ўз вақтида ола билмайдиган аёллар ҳам бор. Ярим муте бўлиб яшаётган, дардини ҳеч кимга айтмай, ўзига жабр қиладиган дугоналаримга ачинаман.

Дарвоқе, ҳалиги студент қизнинг қўнғироғи менинг дардларимни янгилаб қўйди... Дадам Улуғ Ватан урушидан қайтганларида мен олти ёшда эдим. Кейин онам кетма-кет саккиз фарзанд кўрдилар. Ҳа, бир йил қўлларида чақалоқ, иккинчи йили қаттиқ бошқоронғию оғир оёқ бўлиб юрардилар. Онам бечоранинг бирон соат бемалол ўтирганини, бирон соат бемалол дам олганини, бирон жойга сайру-саёҳатга чиққанини эслолмайман. На менда тиним бор, на онамда. Йўқ, мен бу билан укаларим туғилмаслиги керак эди, демоқчимасман. Асло. Укаларим менинг жигарларим, суянчиқларим, ифтихорларим. Лекин онамиз кун кўрмай, ўлиб кетдида. Саккизинчи фарзандини туғишда қон босими кўтарилиб кетиб, 37 ёшида вафот этди...

Алам билан ўйлайман, агар менинг онам ҳам икки-уч йиллик танаффус билан, хиёл ўзининг соғлигига қараб фарзанд кўрганида эди, асабларининг дам олишига шароит яратганида эди, ўзининг саломатлигини ҳам бирон кун ўйлаганда эди, санаторийларда дам олиб даволанганида эди яшаб юрган бўлармиди? Ахир инсон организми темир эмас-ку? Темир ҳам қаралмаса занглайди.

Яна шуни айтай. Биз кетма-кет туғилганимиз учунми ё айрилиқ изтироблариданми ҳаммамизнинг ҳам соғлиғимиз мақтовли эмас. Ҳаммамиз эса мактабни битиргач, ишлаш, рўзғорга ёрдам беришимиз зарурлиги туфайли ишга кириб кетдик. Энг муҳими «Бора қол, ўқий қол, болам!» дейдиган онамиз энди йўқ эди...

Мен оналарнинг узоқ, жуда узоқ яшашини истайман. Юрагимнинг туб-тубидан отилиб чиққан бу сўзларни бутун Ўзбекистон аёлларн эшитадиган даражада баланд овоз билан айтгим келади. Бунинг учун эй сиз оналар фарзандларни туғиб тарбиялаш билан бирга вақтида дам олиш ва даволанишни, сайру-саёҳатга чиқишни, яхши овқатланишни, дид билан кийинишу, кундалик ҳаётни осойишта ва мазмунли ўтказишни унутиб қўйманг!

Болаларимизнинг кўп бўлиши ҳақида ўйлаганда унинг отаси оилани севадими, ёрдамлашадими, фарзандларига тарбия бера оладими, уларни тирик етим қилиб ташлаб кетмайдими, шулар ҳақида ҳам жиддийроқ ўйлаб кўрсак фойдадан холи бўлмасди. Негаки, болалар уйларидаги бегуноҳ етимларни кўриб юрагим туз сепгандек ачишиб кетди. Нене умидлару қийинчиликлар билан катта қилган фарзандларимиз маст-аласт бўлиб келиб, дилимизни вайрон қилса, жамиятга зарар келтирса, азоби кимга? Нега энди бизнинг фарзандларимиз илиги бақувват бўлмагани учун армия хизматидан қолдирилиши керак?! Нега энди бизнинг фарзандларимиздан ажойиб спорт мастерлари, жаҳон чемпионлари етишиб чиқмаслиги керак?! Нега энди баъзи қизларимиз болалигида юпун кийиниб ё оғир меҳнат қилгани учун ревматизм касаллигига йўлиқиши, ё фарзанд кўришдан бебаҳра қолиши керак? Нега? Нега бу ҳақда аввало биз, ота-оналар ўйламаймиз. Бунинг сабабларини ўзимиздан қидирмаймиз. Ўзимиз яшашда фарзандларга ўрнак бўлолмаяпмиз, яхши тарбия беролмаяпмиз, топган-тутганимизни даранг дурунг тўй-томоша, турли маъракаю маросимларга сарфлаб, болаларимизни яхши еб-ичиролмаяпмиз. Мана ҳамма иллат қаерда?!

Мен ҳамма ота-оналар шунақа, демоқчи эмасман. Ҳа, қўша-қўша ўғил-қизларни соғлом, баркамол, ақлли, обрўли кишилар қилиб тарбиялаган минглаб ота-оналарни, оилаларни биламиз. Бунга истаганча мисоллар ҳам келтириш мумкин. Юқорида айтганларим эса айрим доғлар, айрим фактлар, холос. Лекин булар халқимнинг дарди, халқимнинг ташвиши. Гапнинг тўғриси, ҳозир ҳам баъзи аёллар бола туғилса, бас умри узоқ бўлса, думалаб-сумалаб катта бўлиб кетаверади, дейишади... Мақсад фақат катта қилишдами? Йўқ, ҳар бир ўғил-қиз келажагига, ҳаётда ўз йўлини топиб олишига, Ватанимизнинг садоқатли фарзанди бўлишига биринчи ўринда ота-она жавобгар, ота-она бурчли. Фарзандининг ўқимишли, ҳалол, қадди-қомати расо, мард, соғлом бўлиши ҳақидаги талабларни тушунган, шу талабларга риоя қила оладиган ота-оналарнинг болалари ўнта бўлса ўрни бошқа, қирқта бўлса — қилиғи!

...Редакцияга узлуксиз телефон қилаётган опа-сингилларимнинг куюнчаклигига тушунаман. Ҳа, биз болажон халқмиз, шу болажонлигимизча қоламиз. Фақат ниятимиз, истагимиз шуки, майли болаларимиз ўнта бўлсин, лекин ҳаётда ҳар қайсисининг муносиб ўрни бўлсин!

Санъат МАҲМУДОВА.

КИТОБ ЖАВОНИНГИЗГА

Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти қуйидаги китобларни чоп этди.

Улфат. Гулбоғ. Девон. 160 бет. Баҳоси 45 тийин.

Улфатнинг касби асли бухгалтерлик. Бироқ унинг ҳаёти фақат чўт қоқишдан иборат бўлмасдан, бўш вақтларини классик адабиётимиз мутолааси билан ўтказиб, ғазаллар ёзган. Китобхон бу девонда кекса қалбнинг ижодидан намуналар ўқийди.

Константин Волков. Менинг ҳадикларим сен билан. 432 бет. Баҳоси 1 сўм 90 тийин (рус тилида).

Роман қаҳрамонлари қийин тақдирли кишилар — собиқ ўғрилар бўлиб, улар қамоқдан чиқиб заводга ишга келиб қолишади. Ишчи коллективлари уларни тарбиялайди. Шу китобга киритилган «Мусаффо машъала» романида эса Улуғ Ватан уруши йилларида ўзбек тупроғида металлургия заводи қуриб, биринчи пўлат эритган одамлар мадҳ этилади.

Ҳожиакбар Шайхов. Олмос шуъласи. Илмий-фантастик қиссалар. 288 бет. Баҳоси 1 сўм(рус тилида).

Муаллифнинг диққат марказида инсоннинг мураккаб, баъзан эса ҳаёт учун хатарли бўлган ер ва космосда ўзини қандай тута билиши муаммоси туради.

Мақсуд Бекжон. Умид таҳсили. Шеърлар. 56 бет. Баҳоси 25 тийин.

Шоир ватан, севги, инсон, вақт ҳақида ёзади. Қисқа сатрларга кутилмаган маънолар юклашга ҳаракат қилади. Ўз фикрлари, хаёллари ҳаракатини чуқур таҳлил ва тафтиш қилади.

Саъдулла Аҳмад. Эдип. Эссе, хотира ва мақолалар. 136 бет. Баҳоси 40 тийин.

Тўпламга киритилган материалларда асосан ўзбек театр санъатининг атоқли намоёндалари Маннон Уйғур ва Шукур Бурхоновнинг ижодий изланишлари ҳамда Шекспир театри ҳақида таъсирчан ва қизиқарли ҳикоя қилинади.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги,
Ўзбекистон ЛКСМ Тошкент шаҳар комитети,
Ёдгорликларни муҳофаза қилиш жамияти,
Ўзбекистон Рассомлар союзи ва
Архитекторлар союзи
ТОШКЕНТ ШАҲРИДА
Афғонистон Республикасида ўз интернационал бурчини адо этган интернационалчи жангчилар шарафига ўрнатиладиган ёдгорлик лойиҳаси ишланмаси учун

Республика очиқ конкурсини

эълон қиладилар

Конкурс программаси ва унинг шартларини маданий ёдгорликлар бош илмий-ишлаб чиқариш бошқармасидан, жюри масъул секретаридан олиш мумкин: Навоий кўчаси, 30-уй. Телефон: 44-64-73.

ЭНГ ЯХШИ ЛОЙИҲАЛАР УЧУН ҚУЙИДАГИ МУКОФОТЛАР БЕЛГИЛАНГАН:

биринчи мукофот — 3000 сўм;
иккинчи мукофот — 2000 сўм;
учинчи мукофот — 1000 сўм,
шунингдек, 500 сўмдан учта рағбатлантирувчи мукофот.

Биринчи мукофот билан тақдирланган лойиҳа авторларига буюртмачи томонидан белгиланган муддат ичида лойиҳани келгусида поёнига етказиш вазифаси топширилади.

Конкурс ишлари Ёшлар уйининг кўргазмалар залига: 700011, Тошкент шаҳри, Пахтакор кўчаси, 5-уй — 1988 йил 1 июль соат 18.00 дан кечикмай тақдим этилиши, бунда муаллифнинг рамзи, лойиҳа материали топширилган вақт квитанцияда кўрсатилиши лозим.

Тошкент давлат университети
қуйидаги ихтисосликлар бўйича
1988 йил учун
АСПИРАНТУРАГА

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда: математик анализ, дифференциал тенглама ва математик физика, эҳтимоллик назарияси ва математик статистика, ҳисоблаш математикаси, суюқликлар, газ ва плазма механикаси, назарий ва математик физика, физик электроника, шу жумладан квантли электроника, қаттиқ жисм физикаси, ярим ўтказгичлар ва диэлектриклар физикаси, магнит ҳодисалари физикаси, атом ядроси ва элементар заррачалар физикаси, ноорганик химия, физикавий химия, биоорганик химия, табиий ва физиологик актив моддалар химияси, биофизика, ботаника, микробиология, зоология, биотехнология, умумий ва регионал биология, петрография ва вулканология, литология, тупроқшунослик, агрохимия, КПСС тарихи, СССР тарихи, умумий тарих, археология, сиёсий иқтисод, диалектик ва тарихий материализм, илмий материализм назарияси, фалсафа тарихи, марксча-ленинча эстетика, илмий атеизм, дин ва атеизм тарихи, кўп миллатли совет адабиёти, Осиё ва Африка чет эл мамлакатлари халқларининг адабиёти, журналистика, рус тили, СССР халқлари тиллари, герман тиллари, роман тиллари, физик география, геофизика ва ер юзаси кўриниши геохимияси, метеорология, климатология ва агрометеорология, қуруқлик гидрологияси, давлат ва ҳуқуқ назарияси ва тарихи, сиёсий ва ҳуқуқ таълимоти тарихи, давлат ҳуқуқи ва уни бошқариш, Совет ҳукумати, маъмурий ҳуқуқ, молиявий ҳуқуқ, педагогика назарияси ва тарихи, соҳалари бўйича ўқитиш методикаси, умумий психология, социал психология.

Ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда: ҳисоблаш математикаси, назарий механика, деформацияланувчи қаттиқ жисм механикаси, назарий ва математик физика, физикавий электроника, шу жумладан квантли электроника, қаттиқ жисм физикаси, геофизика, атом ядроси ва элементар заррачалар физикаси, аналитик химия, ноорганик химия, зоология, ўсимликлар физиологияси, одам ва ҳайвонлар физиологияси, гидробиология, литология, тупроқшунослик, агрохимия, КПСС тарихи, умумий тарих, археология, сиёсий иқтисод, диалектик ва тарихий материализм, илмий коммунизм назарияси, марксча-ленинча эстетика, илмий атеизм, дин ва атеизм тарихи, Осиё ва Африка чет эл мамлакатлари халқларининг адабиёти, халқ оғзаки ижоди, журналистика, физик география, геофизика ва ер юзаси кўриниши геохимияси, давлат ва ҳуқуқ тарихи ва назарияси, сиёсий ва ҳуқуқий таълим тарихи, жиноий-суд ишлари, суд қурилиши, прокурор назорати, криминалистика, педагогика назарияси ва тарихи, соҳалари бўйича ўқитиш методикаси, умумий психология, социал психология.

ҲУЖЖАТЛАРНИ ҚАБУЛ ҚИЛИШ МУДДАТИ — 25 АВГУСТГАЧА.

Справкалар юзасидан университетнинг аспирантура бўлимига мурожаат қилинсин: Тошкент шаҳри, 95-алоқа бўлими, Студентлар шаҳарчаси. «Д» корпуси, 11 қават, 113-хона. Телефонлар: 46-39-48, 46-54-07.

Ахборот

Киевга саёҳат

Бир группа андижонлик ишчи ва хизматчилар меҳнат отпускаларининг етти кунини Киевда ўтказдилар.

Меҳмонлар «Киево-Почерская лавра» давлат қўриқхонаси, Украина давлат музейи, Ғалаба майдони, Шон-шуҳрат паркида бўлдилар, шаҳарнинг диққатга сазовор жойларини томоша қилдилар. Киев мудофааси штаби жойлашган Ново-Петровици қишлоғида экскурсияда бўлдилар.

Д. ЕРЕМЯН.

Хўрандалар учун

Наманган область Поп шаҳри марказида «Ширин» кафеси фойдаланишга топширилди. Уни район «Агрокоммунстройремонт» корхонаси бунёдкорлари курдилар.

Кафеда парҳез таомлар, манти, товуқ шўрва, сутли угра ош, шиirгуруч, мошкичири ва бутербродлар тайёрланяпти. Бу ерда чой, қайнатилган сут, какао бўлади. Унинг магазинида 30 турдаги кулинария маҳсулотлари ва 90 хилдаги ширинлик маҳсулотлари сотиляпти.

Ш. НУРАЛИЕВ.

Ибрат

Янгийўл шаҳар меҳнаткашлари кўчат ўтказиш икки ойлигида актив иштирок этмоқдалар. Улар ўтган йил кузида беш минг тупдан зиёд мевали ва манзарали дарахт кўчатлари ўтказишган эди. Бу йил улар яна 10 минг туп мевали-манзарали дарахт кўчатлари ўтказдилар. Димитров номли, Калинин номли, «Файзиобод» маҳаллалари аҳли, «Овражная», Ленин номли, Беруний номли массивларида яшовчи меҳнаткашлар яшаб турган уй-жойлар атрофини кўкаламзорлаштиришда алоҳида ибрат кўрсатишмоқда.

Т. ЮСУПОВ.

МУРОСАСИЗЛИК ВАЗИЯТИДА

Бозор Рўзиевнинг саломатлиги яхши эмасди. У даволаниш ўрнига кўкнори истеъмол қилди. Зарарли ўсимликни ўстиришни одат қилиб олди.

Кейинги йилларда бу иллатга қарши кураш кучайтирилди. Гиёҳвандлик билан шуғулланувчи, кўкнори ўстириб уни сотувчи шахсларни аниқлаш мақсадида халқ депутатлари, участка инспекторлари, Ленин номли колхоз активлари иштирокида оммавий рейдлар ўтказилди. Мана шу рейдларнинг бирида Денов қишлоқ Совети территориясида истиқомат қилувчи Бозор Рўзиев шахсий томорқасининг 35 квадрат метрида кўкнори етиштираётгани аниқланди. Рейд аъзолари иштирокида акт тузилиб, зарарли экин йўқотилди.

Рўзиевнинг иши район халқ судида кўрилиб, икки йил муддатга ахлоқ тузатиш ишига жалб қилинди, иш ҳақининг 20 проценти давлат фойдасига ундириладиган бўлди.

Шунингдек, район халқ судида Навоий номли колхоз аъзоси Умрзоқ Холлиев, «Ленинград» колхози аъзоси Хурсанд Қиличеваларнинг ҳам ишлари кўрилиб, улар тегишли жазо олдилар.

Кейинги бир неча йил ичида партия, совет ташкилотларининг ташаббуси билан қишлоқ ва посёлкаларда ўтказилган оммавий рейдлар, бу ёмон иллатга берилган Бозор Рўзиев каби шахсларнинг жиноий жавобгарликка тортилиши кўпчиликни ҳушёр торттирди. Қишлоқ клублари, дала шийпонлари, мактаблар ва бошқа жамоат жойларида ўтказилган лекция ва суҳбатлар жараёнида ҳуқуқ-тартибот органлари, соғлиқни сақлаш муассасалари ходимлари гиёҳвандликнинг ёмон оқибатларга олиб келиши тўғрисида суҳбатлар ўтказдилар. Бу эса гиёҳвандлик билан алоқадор жиноятларнинг районда камайишига олиб келди.

ГИЕҲВАНДЛИК — ЖИРКАНЧ ИЛЛАТ

Ҳуқуқ-тартибот органлари ходимларидан А. Ражабов, Н. Нуруллаев, Ж. Эргашев, Р. Рўзиев ўртоқлар меҳнат колективларида ўқиган лекциялар гиёҳвандликка қарши курашда муҳим роль ўйнамоқда. Бу лекцияларда совет қонунчилигида гиёҳвандликка қарши кўзда тутилган чоралар батафсил баён қилиняпти.

Шунингдек, бу иллатга мубтало бўлган шахслар билан алоҳида-алоҳида иш олиб боришга эътибор берилаётир. Уларнинг оила аъзолари учун ҳам суҳбатлар ўтказилаётир. Бундай тадбирлар ижобий натижа бермоқда.

Гиёҳвандлик аҳолининг айрим қатламларида ўтмишдан қолган иллатдир. Унга қарши курашда ҳам қонун, ҳам таъсирчан сўз кучидан фойдаланиш керак.

А. ЖУМАҚУЛОВ,
Олот район халқ судининг раиси.

● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ●

ФРИСТАЙЛ:

ФАХРЛИ ЎРИНЛАР

Кировск шаҳрида ўтказилган мамлакат шахсий биринчилигида республика олимпиада резервлари болалар ва ўсмирлар спорт мактаби талабалари муваффақиятли куч синашдилар. Чунончи, С. Бренер қор устида балет ўйнаш, акробатика машқларини бажариш ва могул бўйича олтин, кумуш ҳамда бронза медалларига эга бўлди. О. Сиренко ана шу машқларни бажаришда кумуш ва иккита бронза медалларини қўлга киритди, П. Удодова билан Б. Ковалев ғолиблик супасининг иккинчи поғонасига кўтарилишди.

● Республика ДОСААФига қарашли кема модели спорт техника клуби аъзолари Бутуниттифоқ ва халқаро мусобақаларда совринли ўринларни эгаллашмоқда. Ҳозир клуб аъзолари ўртасида тўрт нафар халқаро классдаги спорт мастери, 24 спорт мастери ва 30 дан ортиқ мастерликка номзод бор. Шу кунларда ДОСААФчилар йирик мусобақаларга ҳозирлик кўришмоқда.

Суратда: клуб аъзолари янги кема модели ҳақида мулоҳаза юритишяпти.

Ф. ҚУРБОНБОЕВ фотоси (ЎзТАГ).

КУРАШ:

ЎСМИРЛАР БЕЛЛАШГАНДА

Грузия пойтахтида ўсмирлар ўртасида ўтказилган халқаро турнирда Болгария, Венгрия, ГДР ва ГФРдан келган умидли полвонлар ўзаро баҳслашдилар. Республикамиз ёш дзюдочилари ҳам совринли ўринларни эгаллашга ҳаракат қилишди. Самарқанд область спорт-интернат мактабининг талабаларидан М. Васильев билан А. Самарцевлар вазнларига кўра зафар қучдилар. Тошкентдаги Титов номли спортга иқтисослаштирилган мактаб-интернат ўқувчиси А. Жамолов кумуш медалли бўлди. Унинг мактабдоши Т. Муҳаммадхонов кучли олтиликдан ўрин олди.

ФУТБОЛ:

ИМКОНИЯТ БОЙ БЕРИЛДИ

Ғарбий Берлинда кучли тўрт команда ўртасида ўтказилган халқаро турнир якунланди. Дастлабки учрашувни жаҳон чемпионлари — Аргентина терма командаси билан ўтказиб, муваффақият қозонган совет футболчилари финалда Швеция командасига (0:2) имкониятни бой беришди. 3-ўрин учун учрашувда ГФР ва Аргентина командалари майдонга тушиб, ўйин 1:0 ҳисобида тугади.

[«Совет Ўзбекистони»нинг навбатдаги сони 7 апрелда чиқади].

Редактор ўринбосари
Т. НАЖМИДДИНОВ.

МАРКАЗИЙ
«ПАХТАКОР»
СТАДИОНИДА
7 АПРЕЛЬ СОАТ 19.00 да
ФУТБОЛ БЎЙИЧА
СССР 51-чемпионатининг
ОЧИЛИШИ
1-лиганинг
«ПАХТАКОР» (Тошкент) —
«РОТОР» (Волгоград)
КОМАНДАЛАРИ
УЧРАШАДИЛАР
Танаффус пайтида спорт-буюм лотереяси ўйналади (серияларнинг номерлари — 6001 дан 8000 гача).

●

Театр

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 7/IV да **Флория Тоска**, 8/IV да **Аловиддиннинг сеҳрли чироғи** (12.00), **Иоланта** (19.00).

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 6/IV да **Тошболта ошиқ**, 7/IV да **Тоҳир ва Зуҳра.**

Цирк

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — Гипноз сеанслари (5, 6/IV да 19.30 да).

Ўзбекистон ССР Олий Суди коллективи республика Олий судининг аъзоси С. Қодировга отаси

Солиҳ Қодирович
ҚОДИРОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги Ўзбекистон ахборот агентлиги (ЎзТАГ) коллективи таржима бўлимининг кекса ходими

Фотима Абдураҳмоновна
ИБОДУЛИНАнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳуманинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Тошкент шаҳар Собир Раҳимов районн халқ маорифи бўлими ва 119-мактаб коллективи ўқитувчи К. Эшмуҳамедовага отаси

Акрам
ЭШМУҲАМЕДОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

«Ўзбекбирлашув» правлениеси, партия ва касаба союз ташкилотлари правлениенинг собиқ кекса ходими

Собир Расулович
РАСУЛОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

• Тингланг, томоша қилинг

5 АПРЕЛЬ, СЕШАНБА.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — «Жао Шебер» ансамблининг концерти. 9.25 — «Клим Самгиннинг ҳаёти». Бадиий фильм, 4 ва 5-сериялар. 11.35 — Янгиликлар. 11.45—«Спортландия». 16.00 — Янгиликлар. 16.10 — Қайта қуриш прожектори. 16.20 — Ҳужжатли фильмлар. 17.00 — Салом музика! 17.45 — Киноочерк. 18.05 — Сиз яратган боғ. 18.35 — Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси олдидан. 19.05 — Пенза касаба союзлари хорининг концерти. 19.40 — Дунё воқеалари. 20.00 — «Махсус мухбирингиз». Бадиий фильм. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Клим Самгиннинг ҳаёти». Бадиий фильм, 4-серия. 23.25 — Дунё воқеалари. 23.35 — Фидойи шахслар.

МТ-II 9.00. — Гимнастика. 9.15 — Илмий-оммабоп фильм. 9.35 — География. 10.05 — [illegible] 11.05 — [illegible] 11.35 — Биология. 11.55 — Илмий-оммабоп фильм. 12.05 — Француз тили. 12.55 — «Сампо». Бадиий фильм. 14.30 — Ҳужжатли фильм. 15.00 — Янгиликлар. 15.10 — «Фойдали битим». Бадиий фильм, 1-серия. 18.20 — Янгиликлар. 18.30 — «9-студия». 19.30 — Ритмик гимнастика. 20.00 — Ҳаракат хавфсизлиги учун. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — [illegible] 16 ёшгача ва ундан [illegible]лар. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Ҳужжатли фильмлар. 23.45 — «Тонгги почта». 00.15 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 16.15 — Фильм-концерт. 16.45 — Зоология. 17.15 — Телефильм. 17.30 — Қизиқарли математика. 18.00 — [illegible] 18.15 — Мультфильм. 18.30 — Инсон йирик планда. 19.00 — Агросаноат: тажриба ва муаммолар. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Ҳужжатли фильм. 20.15 — Ҳужжатли фильм. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Ўзбек куйларидан концерт. 21.20 — Долзарб вазифа. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Ичкуёв». Видеофильм. 2-қисм.

УзТВ-II. 19.35 — «Қилич ва қалқон». Бадиий фильм, 2-серия. 21.15 — Илмий-оммабоп фильм. **Душанба.** 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Атеистик тарбия ва қайта қуриш.

РАДИО

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Қўшиғимиз сизга армуғон. 9.30 — Рубобда Қ. Усмонов чалади. 9.45 — Ўзбек тилини ўрганамиз. 12.10 — [illegible] 12.30 — [illegible] 12.50 — Бир жуфт қўшиқ. 13.00 — Ўзбекистон чорвадори. 13.30 — З. Долуханова куйлайди. 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.30 — Болалар шеърияти радиокутубхонаси. 15.50 — Врач маслаҳати. 18.15 — Жаҳон сиёсатининг актуал масалалари. 18.30 — Концерт-очерк. 19.20 — Музикали драмалардан паралар. 19.50 — Халқаро кундалик. 21.10 — Қишлоқ меҳнаткашлари учун концерт. 22.45 — Рақс оҳанглари. [illegible]

Р. — 08638. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ ордени босмахонаси. А. — 78. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12